

Den nya arbetsmarknaden

- *Utmaningar för dagens arbetslöshetsförsäkring*

Rapport 2020:3

Om IAF

IAF har regeringens och riksdagens uppdrag att verka för att arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en omställningsförsäkring.

Vi har bemyndigande att utfärda föreskrifter inom arbetslöshetsförsäkringen.

I instruktionen uttrycks att IAF ansvarar för tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingens handläggning av ärenden som har samband med arbetslöshetsförsäkringen.

Vi ska också följa utvecklingen på arbetslöshetsförsäkringens område och ta de initiativ till åtgärder som uppföljningen ger anledning till.

Dessutom har vi tillsyn över Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans arbete med sanktioner inom aktivitetsstödet, utvecklingsersättningen och etableringsersättningen.

Förord

I den här rapporten presenterar Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) resultatet av granskningen av de förändringar som sker på arbetsmarknaden och hur funktionell arbetslöshetsförsäkringen är i förhållande till dessa.

Granskningen har främst fokuserat på att undersöka nya fenomen på arbetsmarknaden och att analysera hur dessa kan påverka arbetslöshetsförsäkringen både på en strukturell nivå och för den enskilda individen.

De aktörer som IAF har fört dialog under granskningen har erbjudits att lämna synpunkter på valda delar av rapporten.

Rapporten har föredragits av Fredrik Karlman. I arbetet har även Christopher Creutzer, Martin Johansson och Ulf Staffansson deltagit. Vid den slutliga beredningen av ärendet har Annelie Westman, Catarina Ahlgren Eklundh och Jessica Idbrant deltagit. Enhetschefen för granskningsenheten har fattat beslut i ärendet.

Katrineholm den 18 maj 2020

Annelie Westman
Enhetschef

Fredrik Karlman
Utredare

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	6
Tekniska framsteg har skapat nya anställningsformer	6
Uppdragsbaserade anställningar innebär utmaningar för arbetslöshetsförsäkringen	7
IAF:s slutsatser	7
1 Inledning	10
1.1 Uppdragstagare i arbetslöshetsförsäkringen.....	10
1.2 IAF:s tidigare rapport om uppdragstagare.....	11
1.3 Syfte och frågeställningar	12
1.4 Metod	12
1.5 Disposition	13
2 Vad är nytt på arbetsmarknaden?	14
2.1 Hur har arbetsmarknaden utvecklats de senaste 30 åren?	14
2.2 IAF:s inventering av nya fenomen på arbetsmarknaden.....	19
2.3 Delningsekonomi	20
2.4 Gig-ekonomi och plattformsföretag	21
2.5 Andra atypiska anställningsformer	28
2.6 Influencers, bloggare, vloggare, youtubers och gamers	30
2.7 Vad säger arbetsmarknadens parter om förändringarna på arbetsmarknaden?.....	32
3 Arbetslöshetsförsäkringens utmaningar i en förändrad omgivning	35
3.1 Förändringar på arbetsmarknaden som påverkar arbetslöshetsförsäkringen	35
3.2 Hur bedöms nya fenomen på arbetsmarknaden med nuvarande regelverk?	37
3.3 Arbetslöshetskassornas utmaningar	38
3.4 Exempel på svårigheter i förhållande till arbetslöshetsförsäkringen	40
3.5 Behandlas likartade situationer olika?	44
4 Slutsatser	46
4.1 Det är viktigt att vissa grundläggande principer i arbetslöshetsförsäkringen bevaras	46
4.2 Det behövs ett samlat grepp kring nya fenomen på arbetsmarknaden i förhållande till de olika välfärdssystemen	47
4.3 Att utreda om uppdragstagare är självständiga eller osjälvständiga ställer höga krav på arbetslöshetskassorna.....	48

4.4	En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster skulle underlätta hanteringen.....	49
4.5	IAF avser att bidra till att utveckla rättspraxis.....	49
5	Käll- och litteraturförteckning	50
5.1	Författningar	50
5.2	Offentligt tryck.....	50
5.3	IAF:s rapporter.....	50
5.4	Andra myndigheters rapporter.....	51
5.5	Litteratur och rapporter	51
5.6	Tidningsartiklar (i urval)	52
5.7	Etermedier	52
5.8	Dialoger	52
5.9	Seminarier	53
5.10	Webbkällor.....	53
5.11	Övriga källor.....	55
	Bilaga 1 – Sammanställning av undersökta plattformar.....	56
	Bilaga 2 – Egenanställningsföretagens omsättning (i tkr)	58

Sammanfattning

IAF redovisar i rapporten resultatet av vår granskning av hur funktionell arbetslöshetsförsäkringen är i förhållande till de förändringar som sker på arbetsmarknaden. Både konsekvenserna för arbetslöshetsförsäkringens funktionssätt och för de som ansöker om arbetslöshetsersättning har studerats.

Resultaten bygger i stor utsträckning på de dialoger som vi har fört med relevanta parter på arbetsmarknaden. Ambitionen med dialogerna har varit att fånga vad olika parter anser om nuläget och tror om utvecklingen framöver i relation till arbetslöshetsförsäkringen.

Tekniska framsteg har skapat nya anställningsformer

Arbetslöshetsförsäkringen är i stor utsträckning utformad efter en arbetsmarknad där de ersättningsökande oftast kom från ett anställningsförhållande med en tydligt utpekad arbetsgivare. Normen på arbetsmarknaden har länge varit en tillsvidareanställning på heltid hos en arbetsgivare, där arbetstagaren både är anställd av och utför arbete åt arbetsgivaren. Den anställningsformen har med vissa mindre variationer till följd av konjunktursvängningar omfattat drygt två tredjedelar av arbetskraften under de senaste 30 åren. Inom gruppen visstidsanställda har det däremot skett viss förändring genom att andelen korta och osäkra anställningsformer har ökat en aning. Den statistik som finns är dock på en övergripande nivå och det går inte att utläsa utvecklingen för specifika företeelser.

En snabb teknisk utveckling har under senare år möjliggjort en effektivare organisering av både enklare och mer avancerade arbetsuppgifter och arbetsformer i uppdragsform. Ett antal nya begrepp har tillkommit till följd av detta, bl.a. gig-ekonomi, delningsekonomi, plattformsföretag (digitala tjänster för att koppla samman utförare och uppdragsgivare) och egenanställningar. Än så länge är detta marginella företeelser när det gäller antalet sysselsatta i Sverige. De aktörer som IAF har fört dialog med verkar dock vara överens om att dessa fenomen är här för att stanna och troligtvis kommer att öka i omfattning.

Uppdragsbaserade anställningar innebär utmaningar för arbetslöshetsförsäkringen

Att organisera arbetet i uppdragstagarform har tidigare bara förekommit i vissa avgränsade branscher, som till exempel kultursektorn. Genom plattformar och ett ökat antal egenanställningar har det dock spridits. När arbetet organiseras i uppdragstagarform är det ofta svårt att avgöra vad som är en anställning respektive företagande när rätten till arbetslöshetsersättning ska bedömas. I de fall där arbetet är organiserat så att den enskilde personen själv betalar in skatt och i förekommande fall sociala avgifter, finns det också en risk att dessa inte betalas in. Digitaliseringen har även skapat en marknad för att arbeta för utländska aktörer. Utländska aktörer kan betala ut ersättning för utfört arbete utan att redovisa den till svenska myndigheter. I både dessa fall uteblir bidraget till finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen.

De personer som verkar inom ramen för de nya fenomenen på arbetsmarknaden kan grovt delas in en grupp där krav ställs på kvalificerad specialistkompetens och en grupp där det ställs låga krav på förkunskaper och utbildning. Någon mellankategori tycks egentligen inte finnas. För de som tillhör den förstnämnda gruppen finns tryggheten snarare i kompetensen än i en reguljär anställning, även om gruppen kan ha behov av ersättning från arbetslöshetsförsäkringen mellan uppdragen. Då är den största svårigheten att avgöra om personen i fråga är att betrakta som företagare eller anställd om hen skulle ansöka om arbetslöshetsersättning. För de personer som tillhör gruppen som det ställs låga formella krav på kan det vara svårt att överhuvudtaget uppfylla kraven för att få arbetslöshetsersättning.

När det gäller ersättningsärenden kopplade till nya fenomen på arbetsmarknaden konstaterar IAF att dessa hittills är relativt ovanliga och koncentrerade till ett fåtal av arbetslöshetskassorna. Antalet ärenden ökar dock.

IAF:s slutsatser

Det är viktigt att vissa grundläggande principer i arbetslöshetsförsäkringen bevaras

För att bibehålla legitimiteten och försäkringsmässigheten i arbetslöshetsförsäkringen är det enligt IAF viktigt att den som söker ersättning har bidragit till finansieringen av försäkringen innan arbetslösheten. Endast beskattningsbart arbete eller förtagande ska kunna ligga till grund för kvalificera sig för arbetslöshetsersättning. Ur ett konkurrens- och likabehandlingsperspektiv är det viktigt att nya fenomen på arbetsmarknaden får verka under samma förutsättningar som äldre fenomen. Företagen ska konkurrera på lika villkor och detta gäller även när arbetet organiseras i uppdragstagarform.

Det behövs ett samlat grepp kring nya fenomen på arbetsmarknaden i förhållande till de olika välfärdssystemen

Det är inte längre lika entydigt vem som i juridisk mening är arbetsgivare respektive arbetstagare som tidigare. Begreppen håller på att flyta samman och det påverkar flera välfärdssystem. Sammantaget kan det därför finnas ett behov av att ta ett samlat grepp om dessa frågor.

Att utreda om uppdragstagare är självständiga eller osjälvständiga ställer höga krav på arbetslöshetskassorna. Egenanställningar och plattformarbete är komplexa när det gäller att utreda och bedöma om den ersättningsökande är arbetstagare eller företagare. Hänsyn måste tas till samtliga omständigheter i det enskilda ärendet och det går inte att utfärda några generella råd vid handläggningen av dessa ärenden. Därmed ställer det höga krav på arbetslöshetskassornas förmåga att göra en individuell bedömning för att reglerna i arbetslöshetsförsäkringen ska kunna tillämpas rättssäkert och enligt likabehandlingsprincipen.

En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster skulle underlätta hanteringen

I direktivet till den pågående utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring framgår bland annat att utredaren ska lämna förslag till hur en arbetslöshetsförsäkring grundad på inkomster kan utformas och hur villkoren kan utformas för att fler ska kvalificera sig till arbetslöshetsersättning. Ur de perspektiv som IAF har belyst i denna rapport vore det en klar förenkling med en arbetslöshetsförsäkring som baseras på inkomster istället för arbetad tid och där ersättning räknas av mot inkomst.

IAF avser att bidra till att utveckla rättspraxis

De fenomen på arbetsmarknaden som berörs i denna rapport kännetecknas av att det delvis saknas relevant domstolspraxis. IAF avser därför att aktivt söka fram sådana ärenden för att överklaga i domstol.

1 Inledning

Mycket tyder på att arbetsmarknaden i vissa delar håller på att förändras till följd av framför allt etableringen av nya digitala tjänster. Inom ramen för dessa tjänster är organiseringen av arbetet inte utformat på samma sätt som tidigare, det vill säga genom en tydligt utpekad arbetsgivare och en arbetstagare som är anställd. Det talas i flera olika sammanhang om atypiska anställningsformer, egenanställda, delningsekonomi, gig-ekonomi och plattformsbaserade företag med mera. Flera av de här fenomenen kan kopplas till utvecklingen av olika digitala tjänster som har skapats för att vara kontaktytor mellan personer som utför en tjänst och personer som vill ha en tjänst utförd. Inom det som brukar kallas delningsekonomi görs transaktioner där underutnyttjade tillgångar säljs, hyrs ut, byts, samägs eller samnyttjas. Transaktionerna sker huvudsakligen via digitala marknadsplatser som inbegriper en tillhandahållare, en utförare och en konsument. Det kan även handla om erbjudanden av olika typer av tjänster.

Det finns i nuläget inga exakta beräkningar av hur många personer som verkar inom de nya anställningsformerna på arbetsmarknaden i Sverige. Enligt till exempel Arbetsmarknadsekonomiska rådets rapport *Olika vägar till jobb*¹, har bemannings- och egenanställningar ökat snabbt de senaste åren och står nu för cirka två procent av de sysselsatta. Det kan vara en effekt av bland annat digitaliseringen.

När arbetsmarknaden förändras kan det komma att ställa nya krav på arbetslöshetsförsäkringen som i stor utsträckning är utformad efter en arbetsmarknad där de ersättningsökande oftast har kommit från ett anställningsförhållande med en tydligt utpekad arbetsgivare.

1.1 Uppdragstagare i arbetslöshetsförsäkringen

Av lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) framgår att arbetslöshetsförsäkringen omfattar både arbetstagare och företagare. Vissa personer som ansöker om arbetslöshetsersättning uppfyller inte de förutsättningar som normalt krävs för att personen ska anses vara en arbetstagare eller en företagare. Dessa personer kallas för uppdragstagare och omfattas inte av någon särskild reglering i ALF. För att arbetslöshetskassorna ska kunna ta ställning till ersättningsrätten i dessa ärenden måste de därför göra en bedömning av om den ersättningsökande

---

¹ Arbetsmarknadsekonomisk rapport, *Olika vägar till jobb*, Arbetsmarknadsekonomiska rådet 2018, Stockholm 2018.

är en osjälvständig eller en självständig uppdragstagare. Om en ersättnings-sökande bedöms vara en osjälvständig uppdragstagare ska hen betraktas som en arbetstagare i arbetslöshetsförsäkringens mening, medan den ersättningstagare som bedöms vara en självständig uppdragstagare ska betraktas som en företagare. Det väsentligaste kriteriet vid bedömningen av om en uppdragstagare ska definieras som företagare eller som arbetstagare är uppdragstagarens självständighet i förhållande till uppdragsgivaren och dennes verksamhet. I praxis anses den självständiga uppdragstagaren vanligtvis vara företagare och den osjälvständiga uppdragstagaren anses vara anställd.

1.2 IAF:s tidigare rapport om uppdragstagare

I rapporten *Uppdragstagare i arbetslöshetsförsäkringen*² redovisade IAF en kartläggning av omfattningen av ärenden som gäller självständiga eller osjälvständiga uppdragstagare hos arbetslöshetskassorna, samt arbetslöshetskassornas uppfattning om hanteringen av dessa ärenden. Totalt uppskattade arbetslöshetskassorna då antalet uppdragstagarärenden till omkring 2 400 under 2015 (vilket motsvarade omkring 7 uppdragstagarärenden per 1 000 ersättnings-tagare). Arbetslöshetskassorna uppskattade samtidigt att dessa ärenden skulle öka framöver.

När det gällde handläggningen av de här ärendena ansåg de flesta arbetslöshetskassor att det var svårt att bedöma om en uppdragstagare skulle anses vara självständig eller osjälvständig. Det berodde bland annat på att det var svårt att få in underlag för bedömningen i ärendet på grund av till exempel otydliga anställningsvillkor eller överenskommelser. Även rättspraxis ansågs vara spretande för uppdrag med liknande förutsättningar och det ansågs finnas för få vägledande domar. Det fanns ett önskemål från arbetslöshetskassorna om förtydligade bestämmelser.

IAF bedömde att det fanns komplicerade faktorer i handläggningen av dessa ärenden, men menade att det inte var möjligt att genom lagstiftning undanröja de kvalificerade helhetsbedömningar som arbetslöshetskassorna måste göra i varje enskilt fall.

.

---

² IAF 2016:3, *Uppdragstagare i arbetslöshetsförsäkringen*.

1.3 Syfte och frågeställningar

Mot bakgrund av de förändringar som sker på arbetsmarknaden fanns det skäl för IAF att utreda hur funktionell arbetslöshetsförsäkringen är i förhållande till dem. Syftet med granskningen var att utreda om arbetslöshetsförsäkringen är funktionell i förhållande till förändringar på arbetsmarknaden. Både konsekvenserna för arbetslöshetsförsäkringens funktionssätt och förutsägbarheten för de enskilda har studerats.

I granskningen har IAF utgått från följande frågor:

- Hur anpassade är bestämmelserna i arbetslöshetsförsäkringen till de förändringar som sker på arbetsmarknaden?
- Finns det några behov av att justera bestämmelserna?
- Hur har förändringarna på arbetsmarknaden påverkat förutsättningarna för likabehandling av ärenden hos arbetslöshetskassorna?

1.4 Metod

Granskningen har föregåtts av en förstudie, där de arbetslöshetskassor som själva velat bidra till granskningen har fått möjlighet att göra det i samband med ett dialogmöte den 27 maj 2019. Resultatet av förstudien har senare integrerats i granskningen som ett underlag tillsammans med andra dialoger som förts under granskningen.

För att besvara frågorna har vi gjort en litteraturstudie, där vi har gått igenom olika utredningar och aktuella rapporter som bedömts vara relevanta i sammanhanget. Vi har också fört dialog med relevanta parter på arbetsmarknaden³. För att ytterligare bredda analysen har vi fört dialog med representanter för två tankesmedjor⁴. Vi har även fört dialog med den pågående utredningen⁵ om en ny arbetslöshetsförsäkring. Ambitionen med dialogerna har varit att fånga vad olika parter anser om nuläget och tror om utvecklingen framöver i relation till arbetslöshetsförsäkringen.

Vi har också inventerat olika nätbaserade nya fenomen och bland annat gått igenom användaravtalen för olika digitala plattformar. Denna genomgång gjordes

---

³ Centrala fackliga organisationer, ett urval av specialiserade fackliga organisationer och näringslivsorganisationer samt Skatteverket. En förteckning över de dialoger som förts finns i referensförteckningen.

⁴ Arena idé och Timbro.

⁵ Dir. 2018:8 – En ny arbetslöshetsförsäkring för fler, grundad på inkomster.

till största del under hösten 2019, och såväl plattformar som användaravtal kan ha förändrats sedan dess. Via några arbetslöshetskassor samt egna webbsökningar har vi också inhämtat uppgifter om vilka egenanställningsföretag som finns. Den sammanställning vi har gjort (som redovisas i bilaga 2) ska enbart ses som en indikation på omfattningen av egenanställningsföretagens verksamhet. Vi har vidare hämtat in uppgifter om omsättningen för egenanställningsföretagen under åren 2014-2018 från två nättjänster⁶. Siffrorna för 2018 är i lägre utsträckning kompletta än tidigare år och är därför inte representativa när det gäller branschens omsättning.

1.5 Disposition

I kapitel 2 finns en kortare beskrivning av hur arbetsmarknaden har utvecklats under de senaste 30 åren. Där finns också en detaljerad genomgång av de fenomen som IAF har identifierat som nya på arbetsmarknaden. Slutligen finns också en kortare genomgång av vad olika parter och intressenter på arbetsmarknaden anser om förändringarna som sker nu.

I kapitel 3 finns framför allt en analys av hur de nya fenomenen på arbetsmarknaden påverkar arbetslöshetsförsäkringen. Där finns också en genomgång av vilka överväganden som handläggare på arbetslöshetskassorna bör göra när personer som söker ersättning har arbetat eller påbörjar arbete inom dessa nya anställningsformer. Kapitel 4 innehåller IAF:s slutsatser.

---

⁶ www.allabolag.se och www.proff.se.

2 Vad är nytt på arbetsmarknaden?

Under de senaste 30 åren har normen på arbetsmarknaden varit en tillsvidareanställning på heltid hos en arbetsgivare, där arbetstagaren både är anställd av och utför arbete åt arbetsgivaren. Den anställningsformen har, med vissa mindre variationer till följd av konjunkturen, omfattat drygt två tredjedelar av arbetskraften under perioden. Inom gruppen visstidsanställda har det samtidigt skett en viss förändring genom att andelen korta och osäkra anställningsformer har ökat en aning. Den statistik som finns är däremot på en övergripande nivå och det går inte att utläsa hur utvecklingen för specifika företagssektorer har sett ut.

Ett antal nya begrepp har tillkommit på arbetsmarknaden, bl.a. gig-ekonomi, delningsekonomi, plattformsföretag och egenanställningar. Dessa tycks än så länge vara marginella företagsformer när det gäller antalet sysselsatta i Sverige. Antalet tjänster som erbjuds av plattformsföretag ökar däremot snabbt och egenanställningsföretagens verksamhet har också växt.

2.1 Hur har arbetsmarknaden utvecklats de senaste 30 åren?

Att arbetsmarknaden förändras är inget nytt fenomen. Strukturomvandlingen pågår hela tiden och medför att gamla arbetsformer försvinner medan nya skapas. De arbetsformer som tillkommer är inte sällan organiserade på ett annat sätt än tidigare. För att besvara frågan om hur anpassat regelverket i arbetslöshetsförsäkringen är till de förändringar som sker på arbetsmarknaden har IAF inventerat vad som har förändrats på arbetsmarknaden under de senaste 30 åren.

Enkelt uttryckt har normen på arbetsmarknaden under perioden varit en tillsvidareanställning på heltid hos en arbetsgivare som tecknat kollektivavtal, där arbetstagaren både är anställd av och utför arbete åt arbetsgivaren. Den anställningsformen har med vissa mindre variationer till följd av konjunkturen omfattat drygt två tredjedelar av arbetskraften under perioden.⁷ Vid sidan av detta har det funnits deltidsanställningar med olika tidsmått samt visstidsanställningar, med undergrupper som till exempel vikariat och timanställningar. Det har också funnits företagare och olika typer av frilansarbetare, bland annat uppdragstagare.

---

⁷ Se till exempel SOU 2015:21, Mer trygghet och bättre försäkring, Slutbetänkande av parlamentariska socialförsäkringsutredningen, s. 173.

En term som förekommer för att beskriva anställningar som ligger utanför normen är atypiska anställningar. Det förekommer olika definitioner av vad en atypisk anställning är. Enligt den parlamentariska socialförsäkringsutredningen är visstids- och deltidsanställningar atypiska anställningar.⁸ Arbetsmarknads-ekonomiska rådet vidgar i sin rapport *Olika vägar till jobb* begreppet till att även omfatta personer som har en anställning som inte täcks av kollektivavtal, arbetar svart, arbetar för flera företag eller arbetsgivare (inklusive bemanningsanställda, egenanställda och personer som har flera sysselsättningar) samt är företagare.⁹

Enligt en temarapport från SCB:s arbetskraftsundersökningar 2014 ökade antalet personer med en tidsbegränsad anställning under perioden 1987–2014. Ökningen ägde huvudsakligen rum i samband med den ekonomiska krisen på 1990-talet. Vid periodens slut hade 16,7 procent av de anställda en tidsbegränsad anställning. Tidsbegränsade anställningar kunde enligt SCB delas in i olika anställningstyper. De tre vanligaste tidsbegränsade anställningsformerna – att vara anställd per timme, ha ett vikariat eller att kallas in vid behov – utgjorde knappt 60 procent av de tidsbegränsade anställningarna. Undersökningen visade att kortare och osäkrare anställningsförhållanden, som behovs- och timanställningar, var de som ökat mest.¹⁰

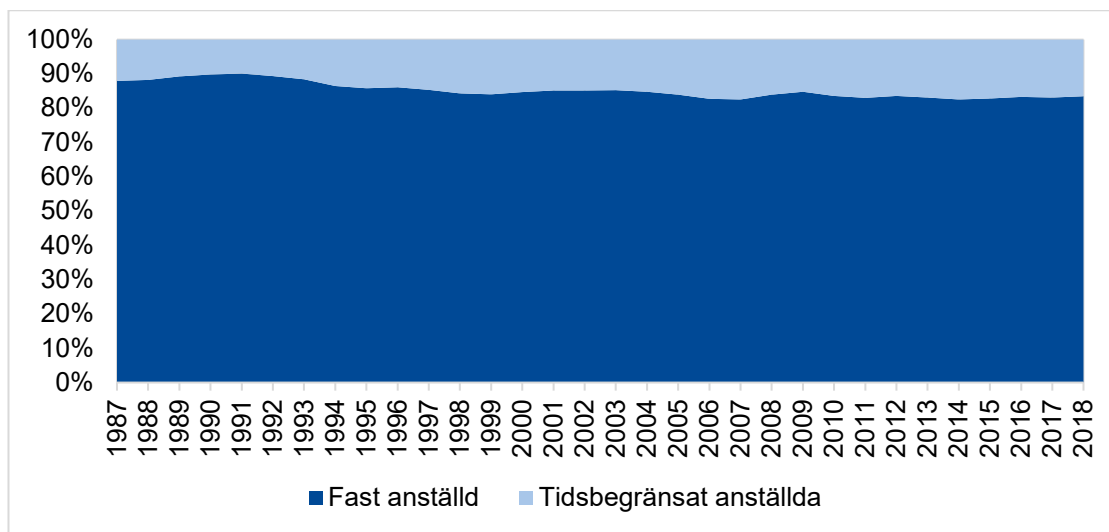
---

⁸ Se till exempel SOU 2015:21, Mer trygghet och bättre försäkring, Slutbetänkande av parlamentariska socialförsäkringsutredningen, s. 173.

⁹ Arbetsmarknadsekonomiska rådet (2018), *Olika vägar till jobb*, s. 7.

¹⁰ SCB Arbetskraftsundersökningarna (2014), Tema: Utvecklingen av tidsbegränsade anställningar. (AM 110 SM 1501), s. 10 ff.

Diagram 2.1. Utveckling av andelen tidsbegränsat anställda mellan 1987–2018.

Källa: SCB:s AKU

Eftersom arbetskraftsundersökningarna ger en bild av hela den svenska arbetsmarknaden är det svårt att avgöra hur utvecklingen för mindre grupper ser ut. Även till exempel Arbetsmarknadsekonomiska rådet har haft svårt att uppskatta hur stor den plattformsbaserade¹¹ arbetsmarknaden är. Men rådet konstaterar att det mesta tyder på att det fortfarande är ett marginellt fenomen i de nordiska länderna, även om det tycks ha skett en snabb ökning de senaste åren.¹²

Enligt arbetskraftsundersökningarna har antalet som arbetar mellan 20 och 34 timmar i veckan minskat från 19 procent 2005 till 15 procent 2018 samtidigt som det blir vanligare att anställda jobbar mer än 35 timmar i veckan.

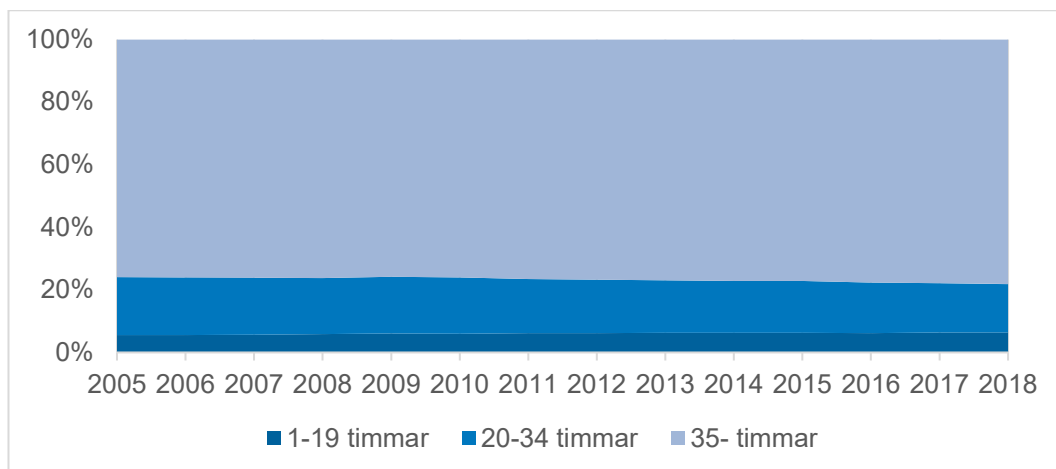
¹¹ Se avsnitt 2.4 för en förklaring av vad plattformsföretag är.

¹² Arbetsmarknadsekonomiska rådet (2018), *Olika vägar till jobb*, s. 39.

Diagram 2.2. Utvecklingen över sysselsattas arbetstid mellan 2005-2018.

Källa: SCB:s AKU

2.1.1 Flera utredningar har förespått en förändrad arbetsmarknad

Flera utredningar och forskare har under de senaste 30 åren förutspått en förändrad arbetsmarknad. Till exempel den utredning som tillsattes inför införandet av den nya arbetslöshetsförsäkringen 1998¹³ skriver att: ”en vanlig uppfattning är att arbetsmarknaden är på väg att bli allt mer flexibel”¹⁴. Med ”flexibilitet” avsågs följande:

- Banden mellan arbetstagare och arbetsgivare kommer att bli lösare.
- Arbetstiderna kommer att variera mer och arbetsgivarna kommer bara att vilja betala för den arbetstid som de har direkt nytta av.
- Tillsvidareanställningar på heltid med en bestämd arbetstid kommer att ersättas av tillfälliga anställningar, deltidsarbeten, säsongsarbeten och projektanställningar.
- Arbetsgivarna kommer i större utsträckning anlita uppdragstagare för tidsbegränsade uppdrag och tjänster.

---

¹³ Utredningen om en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring (ARBOM) som överlämnade sitt betänkande till regeringen i oktober 1996.

¹⁴ SOU 1996:150, *En allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring*, Slutbetänkande av utredningen om ersättningen vid arbetslöshet och omställning, ARBOM, s. 62.

Utredningen noterade samtidigt att vissa traditionella näringar, som jord- och skogsbruk, alltid ställt krav på flexibilitet genom att det funnits ett behov av tillfälligt anställda för att möta arbetstoppar.¹⁵

Ett senare exempel är Entreprenörskapsutredningen som skrev att det om 10–20 år kan ha skett en stor förändring av försörjningsstrukturerna. Utredningen spådde att det kanske kommer bli normalt att ha en deltidsanställning och vid sidan av den kombinera med egenföretagande eller uppdragtagande via en app.¹⁶

2.1.2 Arbetsförmedlingens monopol har försvunnit

En stor förändring som genomfördes i början av den studerade perioden var att Arbetsförmedlingens monopol avskaffades.¹⁷ Förbudet mot vinstdrivande arbetsförmedling infördes 1936 och sex år senare utvidgades förbudet till att även omfatta personaluthyrning. År 1991 tilläts åter viss typ av vinstdrivande personaluthyrning och sedan 1993 är alla typer av vinstdrivande personaluthyrning tillåten.¹⁸ Arbetsförmedlingens de facto-monopol upphörde alltså till följd av dessa förändringar, och följden blev att bemanningsföretagen gjorde inträde på svensk arbetsmarknad i större skala. Antalet anställda i bemanningsföretag var 1994 cirka 5 000 och 20 år senare 172 000 personer.¹⁹ Bemanningensanställningar är enligt Arbetsmarknadsekonomiska rådet vanligast bland lagerpersonal, transportledare, montörer, sjuksköterskor och receptionister.²⁰

2.1.3 Värderingarna kan ha ändrats

Det är inte bara de faktiska förhållandena som har utvecklats på arbetsmarknaden. Enligt till exempel Entreprenörskapsutredningen håller det på att växa fram en generation där det är mer accepterat att försörja sig via kortare uppdrag (gig).²¹

---

¹⁵ SOU 1996:50 (ARBOM), s. 62 f.

¹⁶ SOU 2016:72, *Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet*, del 1, s. 87.

¹⁷ Den arbetssökande måste dock fortsatt vara inskriven vid Arbetsförmedlingen för att kunna få arbetslöshetsersättning.

¹⁸ Johnson, Anders, *Kompetensrebellerna*, utgiven av Kompetensföretagen, Stockholm 2018, s. 160 ff.

¹⁹ SOU 2015:21, *Mer trygghet och bättre försäkring*, Slutbetänkande av parlamentariska socialförsäkringsutredningen, s. 177 f.

²⁰ Arbetsmarknadsekonomiska rådet 2018, *Olika vägar till jobb*, s. 74.

²¹ SOU 2016:72, s. 87.

Det tycks också ha skett en värderingsförskjutning när det gäller benägenheten att ta hjälp utifrån med att få enklare hushållstjänster utförda. Flera av de aktörer som IAF fört dialog menar att denna värderingsförskjutning, åtminstone delvis, har ägt rum till följd av införandet av RUT-avdraget.²²

2.2 IAF:s inventering av nya fenomen på arbetsmarknaden

IAF:s inventering visar att det finns ett antal nya fenomen på arbetsmarknaden, som i vart fall inte har diskuterats i någon större omfattning förrän under senare år. Flera av de aktörer som vi har fört dialog med betraktar också dessa fenomen som nya i förhållande till hur den svenska arbetsmarknaden traditionellt har varit uppbyggd. I vissa fall handlar det om fenomen som funnits sedan tidigare på arbetsmarknaden, enligt både vår bedömning och några av de aktörer vi fört dialog med. Det kan röra sig om äldre fenomen som fått nya namn. Tidigare kan några av dessa fenomen också ha varit avgränsade till mindre grupper på arbetsmarknaden, som frilansjournalister och kulturarbetare. Utvecklingen av tekniska plattformar verkar ha bidragit till en spridning av vissa av dessa fenomen till nya grupper på arbetsmarknaden.

Nedan listas ett antal övergripande begrepp som är vanliga i diskussionen om förändringar på arbetsmarknaden:

- delningsekonomi
- gig-ekonomi
- plattformsföretag
- egenanställningar
- atypiska anställningsformer
  - kombinatörer
  - deltidsanställning (visstidsanställningar/tidsbegränsade anställningar)
- atypiska företagare
- influencers (bloggare, vloggare, youtubers, gamers etc.).

I den här rapporten kommer vi fortsättningsvis att utgå från dessa begrepp, och i kommande avsnitt beskrivs de som IAF bedömer behöver belysas extra. IAF, liksom många andra aktörer, konstaterar att det saknas formaliserade definitioner av flera av begreppen och att de används på olika sätt av olika aktörer.

---

²² Skattereduktion för hushållsnära tjänster.

2.3 Delningsekonomi

När nya fenomen ska beskrivas finns ofta olika meningar om vad de innebär och vad som ska innefattas i begreppen. Det finns många olika beskrivningar av vad begreppet delningsekonomi innebär. I utredningen om användarna i delningsekonomin skrivs till exempel följande: ”Delningsekonomi, kollaborativ ekonomi, kollaborativ konsumtion, ”peer economy” – det finns många begrepp för att beteckna den samtida vågen av delande. Det finns också besläktade begrepp som on-demand-ekonomi, ”gig economy” och plattformsekonomi.”²³

Enligt en kunskapsöversikt från Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (FORTE) är delningsekonomi det oftast använda begreppet inom forskningen för gig-ekonomin. Begreppet anses vara det bredaste och omfattar både inkomstbringande och icke-inkomstbringande aktiviteter för att dela med sig av olika nyttigheter. Utbytet (delningen) kan ske både mellan två personer, mellan företag och individ samt i motsatt riktning mellan individ och företag. I forskningen lyfts enligt FORTE inte sällan beskrivningen av delningsekonomin som en demokratisk gräsrotsrörelse, men det förekommer också en kritik mot att framställa kommersiella aktiviteter i altruistiska termer.²⁴

För att försöka förenkla resonemanget kan man konstatera att delningsekonomi av många förknippas med ett ekonomiskt system där man delar något med andra utan att det utgår någon form av ekonomisk ersättning. Tanken med ett sådant system var ursprungligen att det främst skulle vara olika personer som delade på resurser, snarare än att företag skulle hyra ut sina resurser till konsumenter. Genom att skapa plattformar där resurserna delas skapas möjligheter till en högre nyttjandegrad av resurser som privatpersoner förfogar över, vilket leder till att färre resurser används för att skapa samma nytta.²⁵

Vad som anses höra hemma inom delningsekonomin tycks alltså ha ändrats särskilt under de senaste åren. En del av de plattformsföretag (se nedan) som IAF har studerat hävdar att deras verksamhet handlar om delningsekonomi – det vill säga att en person har en resurs, till exempel arbetskraft eller ett redskap, som hen

---

²³ SOU 2017:26, *Delningsekonomi – På användarnas villkor*, betänkande av Utredningen om användarna i delningsekonomin, s. 61.

²⁴ *Arbetsvillkor och arbetsförhållanden inom gigeekonomin – en kunskapsöversikt*, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv, och välfärd (FORTE) 2019, s. 9.

²⁵ Se till exempel SOU 2016:85, *Digitaliserings effekter på individ och samhälle – fyra temarapporter*, Delbetänkande av Digitaliseringskommissionen, s. 484.

är villig att dela med sig av via en app om hen får ekonomisk ersättning (och plattformsföretaget tar ut en förmedlingsavgift).

Enligt Entreprenörskapsutredningen slutbetänkande som publicerades 2016 var de fem vanligaste delningstjänsterna då crowdfunding, virtuella bemanningsföretag, uthyrning av bostäder och bilpooler. Musik- och filmstreamingtjänster förväntades få en stark tillväxt.²⁶ Sedan dess har bland annat ”delning” av elsparkcyklar fått en stor utbredning i vart fall i stora städer. Ingen av de nämnda delningstjänsterna är i dag gratis, utan sker i stället genom att man streamar eller hyr olika resurser via olika app-baserade tjänster.

2.4 Gig-ekonomi och plattformsföretag

Gig-ekonomi är en term som har börjat användas allt oftare under de senaste åren, och 2016 tog sig ordet in på Språkrådets nyordslista.²⁷ Ordet ”gig” är inte nytt utan kommer ursprungligen från musikvärlden där det betyder en bokning av en spelning. Definitionerna av gig-ekonomi varierar en aning mellan olika källor, men ofta avses en arbetsmarknad där personer tar temporära uppdrag – gig – i stället för att vara tillsvidareanställda. Giggare är därmed personer som har tillfälliga arbeten eller påhugg. Under senare år har många app-tjänster lanserats för förmedling av korta uppdrag. De digitala plattformarna används för att koppla ihop den som ska utföra en tjänst med den som efterfrågar tjänsten.

Embryot till plattformsföretagen i Sverige har i stor utsträckning utvecklats i USA. Där har den varit ett sätt att genom tekniska lösningar effektivisera en arbetsmarknad som i större utsträckning än den svenska bygger på kortare påhugg. En stor skillnad mellan den svenska och amerikanska arbetsmarknaden är att den senare kännetecknas av minimilöner.

Enligt FORTE:s kunskapsöversikt är plattformsekonomi ett generellt smalare begrepp jämfört med delningsekonomi. Plattformsekonomi uppges i huvudsak bestå av kommersiella aktiviteter som organiseras online. Gig-ekonomi uppges vara det smalaste av begreppen delningsekonomi, plattformsekonomi och gig-

---

²⁶ SOU 2016:72, s. 87.

²⁷ Se till exempel ”Här är giggarna alla pratar om”, Chefstidningen, nr. 8 2019.

ekonomi. Den omfattar enligt FORTE arbetsplattformar.²⁸²⁹ IAF använder i rapporten begreppen plattformsföretag och plattformar.

System för att koppla samman utförare och uppdragsgivare är i sig inget nytt, utan har funnits länge. Sammankopplingen utgick tidigare ifrån bland annat tidningsannonser och anslagstavlor i butik, och på senare år kanske framför allt från generella annonsforum, som Blocket. Med digitala och specialiserade plattformar blir det möjligt att koppla samman betydligt fler på ett mer systematiskt sätt än tidigare.³⁰ Att sammankopplingen har flyttats till specialiserade plattformar innebär att transaktionskostnaderna för användarna har minskat.³¹

Från musikvärldens ursprungliga gig har flera plattformsföretag tagit över traditionen med att muntliga rekommendationer (kundutvärderingar) är en förutsättning för att få nya gig. Även förfarandet med att det inte finns något formellt anställningsförhållande i ett arbetsrättsligt perspektiv mellan den som bokade spelningen och de som spelade har övertagits i många fall. Att arbeta utan att det finns ett anställningsförfarande har även det förekommit länge, inte bara bland musiker utan också bland till exempel fotografer, journalister och kulturarbetare. Då har man ofta använt sig av termen ”frilans”. Ett frilansförfarande kan arrangeras på olika sätt, till exempel genom att den som frilansar har en F-skattsedel eller ett företag³², och genom detta skickar en faktura till uppdragsgivaren. Ett annat sätt kan vara att fakturan överläts till ett egenanställningsföretag som sedan betalar ut lön efter avdrag av skatt och arbetsgivaravgifter till den som frilansar. Om den som tar uppdraget inte har någon F-skattsedel, kan uppdragsgivaren också välja att själv betala ut ersättningen och samtidigt göra avdrag för sociala avgifter och källskatt.

Vid arbete via plattformsföretagen är det alltså en viktig komponent att det arbete man utfört leder till att man får fler gig. App-tjänsterna finns i huvudsak som en tjänst i mobiltelefonen och flera företag har valt bort att ha en egen webbplats. Ett uppmärksammat tidigt exempel var det amerikanska företaget Uber, som då var en tjänst för att förmedla taxi-tjänster med privata bilar.

---

²⁸ FORTE (2019), s. 9 f.

²⁹ FORTE noterar att gigeekonomi i vissa sammanhang används för att beskriva alla typer av arbete som utförs på tillfällig basis, även sådant arbete som inte förmedlas via plattformar (s. 10).

³⁰ Se till exempel SOU 2017:26, s. 59.

³¹ SOU 2017:26, s. 79 ff.

³² Aktiebolag, handelsbolag eller kommanditbolag.

App-tjänsterna växer allt eftersom efterfrågan på tjänster växer. Det är också vanligt att priserna är lägre än om de hade förmedlats via traditionella kanaler. Den senaste utvecklingen är att plattformsföretagen breddar antalet tjänster som de erbjuder. Även här är Uber ett exempel, eftersom de bland annat har skapat tjänster för utkörning av mat. När den grundläggande tekniken väl utvecklas kan den användas för att bredda tjänsteutbudet till en låg kostnad. Större volymer innebär lägre transaktionskostnader för de företag som erbjuder tjänsten.

Apparna utvecklas hela tiden, men omfattar i dag förmedling av olika typer av tjänster både lokalt och globalt. De tjänster som förmedlas har en stor spännvidd när det gäller uppdragstagarens kompetens.

De appar som förmedlar tjänster lokalt kan tillhandahållas av både lokala och globala företag. De appar som förmedlar tjänster globalt har uppdragstagare som kan var lokaliserade till ett annat land än uppdragsgivaren.

Plattformarna är inte bara en förmedlingstjänst mellan uppdragsgivare och uppdragstagare, utan är också ett sätt för betygssättning av uppdragstagaren och i vissa fall också uppdragsgivaren³³. Betygssättning av uppdragsgivaren kan också göras där man laddar ner appar. När uppdragstagaren har utfört sitt uppdrag betygssätts hen av uppdragsgivaren (rating). Den uppdragstagare som har en hög rating bör ha lättare att få ett nytt uppdrag. I sammanhanget bör nämnas att det är plattformen som äger ratingen, vilket leder till att uppdragstagaren förlorar sin rating om hen byter plattform.

Exempel på lokala tjänster:

- utkörning av mat
- hämtning av skräp
- biltvätt
- städning
- samla in och ladda el-scootrar.

Exempel på tjänster som utförs via globala appar:

- enklare kodning
- apputveckling
- marknadsföring
- översättning
- språkkurser.

2.4.1 Plattformföretagens affärsmodeller

IAF har studerat ungefär 50 plattformar och sett att de skiljer sig stort när det gäller syfte och funktion. För mer information om respektive plattform hänvisas till bilaga 1. Vissa plattformar är mer rena mötesplatser för privatpersoner, medan andra snarare kopplar ihop privatpersoner med företag. En del plattformar

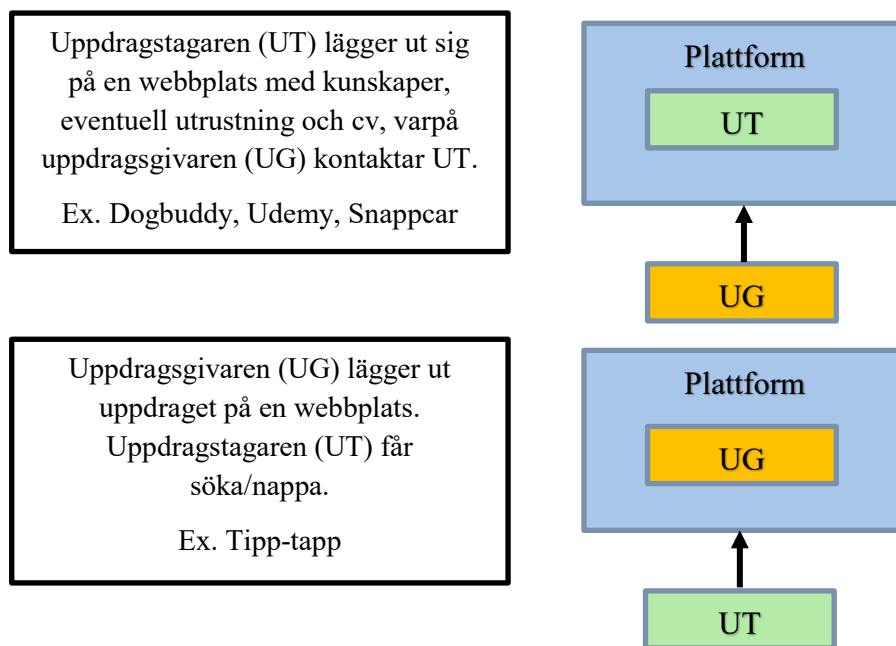
---

³³ Se till exempel artikel om plattformen Appjobs: "Full fart i doldisbolagets gig-butik", Dagens Industri, den 10 maj 2019.

fungerar snarare som en service, där mer traditionella företag erbjuder sina tjänster till kunder. För slutanvändaren kan det ibland vara svårt att uppleva skillnaden.

Det finns stor variation bland plattformarna i vem som lägger ut tjänsten eller uppdraget på plattformen. I vissa fall är det ett företag eller en privatperson som har en specifik tjänst de vill ha utförd, medan det i andra fall rör sig om att en person själv lägger ut en tjänst och erbjuder till exempel läxhjälp. Detta framgår av diagram 2.3. I vissa fall rör det sig om en kombination av de två modellerna. När det gäller vilket pris som uppdragsgivaren ska betala till uppdragstagaren finns olika typer av modeller. Det vanligaste är att uppdragstagaren antingen lägger ut ett pris som hen är villig att utföra tjänsten för eller att uppdragsgivaren lägger ut vad hen är villig att betala. Vissa plattformsföretag erbjuder stöd för prissättningen och kan också gå in och moderera prissättningen mellan uppdragstagare och uppdragsgivare, om de anser prissättningen är orealistiskt låg.

Diagram 2.3. Illustration av skillnader i initiativtagaren till uppdrag.

För att kunna ta uppdrag via en plattform krävde alla utom ett av de företag som vi studerat att uppdragstagaren skulle göra någon form av registrering via företagets applikation eller webbplats. Det företag som inte krävde någon registrering anställde i stället på traditionellt sätt. Till detta företag fanns också

rekrytering via platsannonser.³⁴ Några få plattformar har som komplement till sitt registreringsförfarande ett krav på att uppdragstagaren genomgår en intervjuprocess för att kunna ta uppdrag via plattformen. Andra plattformar har ett mer automatiserat registreringsförfarande, där personen som registrerar sig samtycker till att företaget gör en registerkoll av bakgrundsfaktorer, exempelvis mot misstanke- och belastningsregistret. Det finns plattformar som till större del verifierar personer i förväg, medan andra förlitar sig på ett system av betygssättning. Betygssättningen görs i många fall både av uppdragstagare och uppdragsgivare efter slutfört uppdrag.

Vissa företag driver flera plattformar, så antalet företag är därför färre än antalet plattformar. Nya plattformar tillkommer hela tiden, medan andra försvinner. En viss konsolidering pågår också genom att företag med flera plattformar koncentrerar verksamheten till färre och större plattformar som omfattar olika typer av tjänster. Det är därför svårt att uttala sig exakt om hur många plattformar respektive plattformsföretag som finns. Siffrorna från IAF:s genomgång är därför bara en indikation på det verkliga antalet. Plattformsföretagen är också många gånger företag som har sin hemvist i ett annat land än Sverige. På grund av detta avstår IAF från att göra någon uppskattning av affärsvolymen utifrån uppgifter i allmänna register.

De flesta plattformsföretag ser sig som förmedlare av tjänster mellan privatpersoner eller privatpersoner och företag. Den som tar uppdrag via plattformar får i regel själv stå för den utrustning och de arbetsredskap som krävs för att utföra arbetet. Bara i något enstaka fall står företaget för utrustningen. De plattformar som erbjuder leverans av mat står ofta för en isolerad låda att frakta maten i, medan uppdragstagaren själv får stå för det fordon (till exempel cykel, moped eller bil) som krävs för att utföra leveransen. Efter ett beslut från Arbetsmiljöverket krävs numera att plattformsföretaget ska stå för säkerhetsdetaljer som till exempel vinterdäck till cykeln.

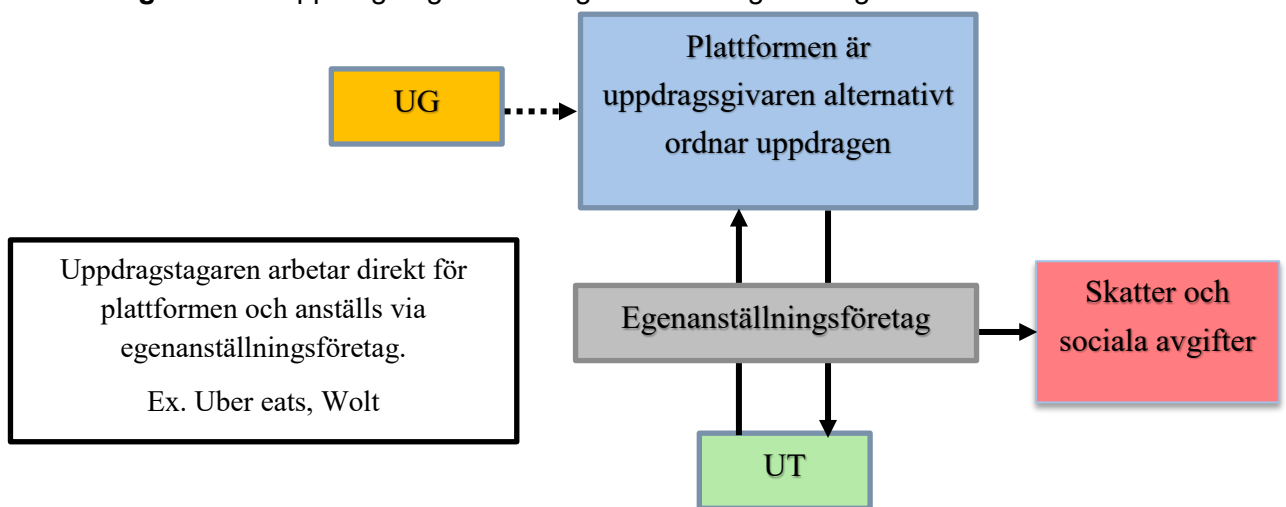
Plattformsföretaget tar i de flesta fall en förmedlingsavgift och erbjuder inte någon anställning. I några fall erbjuder plattformsföretagen tillfälliga anställningar och i andra fall använder de egenanställningsföretag för att förenkla situationen när det gäller skatter och avgifter för uppdragstagaren, vilket illustreras i diagram 2.4.

---

³⁴ I det här fallet agerade plattformen som ett verktyg för bokning av tjänst för konsumenten och var ingen gig-förmedlare.

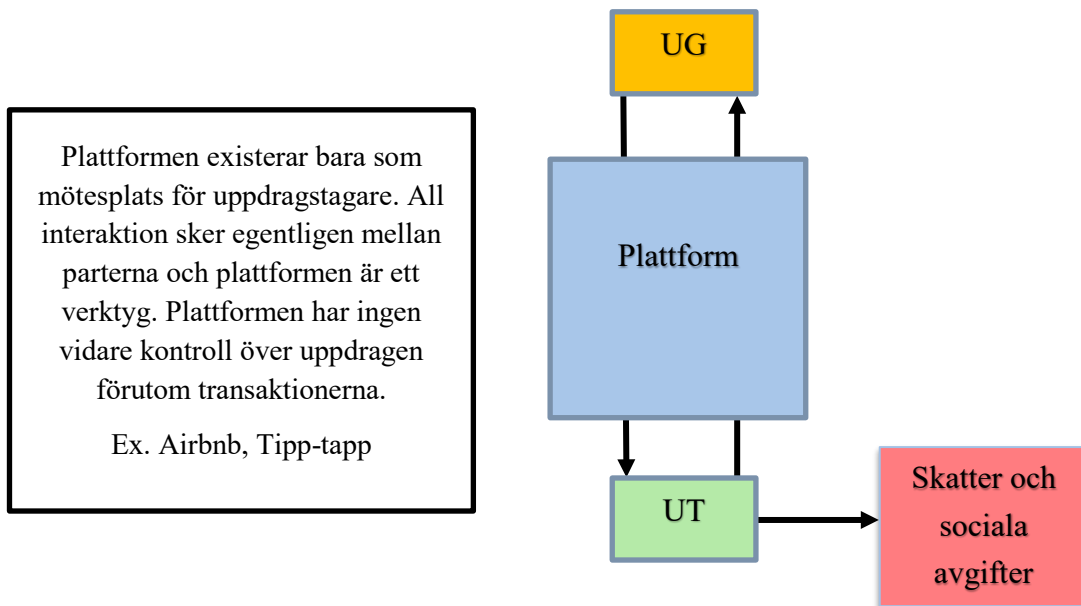
Flera av plattformarna lämnar ganska vag information om de former som uppdragstagaren anlitas under. Det vanligaste verkar ändå vara att uppdragstagaren själv får betala in skatter och avgifter, se diagram 2.3. Av de 42 företag som klassificerats i bilaga 1 är det 7 som tydligt visar att de använder sig av en lösning med egenanställningsföretag. I huvudsak verkar det vara de större aktörerna på marknaden som anlitas då. I ytterligare 2 företag framgår det att det rör det sig om tillfälliga anställningar, där anställningen även i dessa fall kan gå via egenanställningsföretag.

Diagram 2.4. Uppdragstagare med egenanställningsföretag som mellanhand.

Det är svårt att veta vilka som arbetar inom plattformsekonomin. När det gäller de enklare tjänster som förmedlas av lokala appar uppger flera av de aktörer som IAF fört dialog med att det rör sig om studenter som arbetar extra, nyanlända personer med svag anknytning till den svenska arbetsmarknaden och personer som behöver ett extraarbete.

Diagram 2.5. Uppdragstagare utan mellanhand.

2.4.2 Vad är en egenanställning?

Egenanställning är en sysselsättningsform för personer som antingen tar uppdrag utan att vara anställd av uppdragsgivaren eller tar uppdrag som företagare. Med detta uppstår ett trepartsförhållande mellan den egenanställda, beställaren/kunden och egenställningsföretaget.³⁵

Det är i normalfallet den egenanställda själv som tar kontakt med potentiella kunder (som kan vara företag, organisationer eller privatpersoner) och självständigt sköter arbetet gentemot dem.³⁶ Den egenanställda fakturerar däremot inte uppdragsgivaren själv, utan överlåter det till ett egenställningsföretag. Egenställningsföretagen betalar sedan ut ersättningen till uppdragstagaren som lön och drar också skatt och arbetsgivarersättning. Här uppstår därmed ett anställningsförhållande mellan uppdragstagaren och egenställningsföretaget. För detta arbete tar egenställningsföretaget ut en avgift. Som nämnts ovan finns också plattformsföretag som använder sig av egenställningsföretag för de som gillar för plattformen. Vid en sådan situation har alltså inte plattformsföretaget

³⁵ FORTE (2019), s. 11.

³⁶ SOU 2017:24, *Ett arbetsliv i förändring – hur påverkas arbetsmiljön?* Betänkande av Utredningen om arbetsmiljöregler för ett modernt arbetsliv, s. 159.

något arbetsgivaransvar. Ett exempel på detta är PaySalary AB som används av bland annat Uber eats.

Egenanställningar är egentligen inte något nytt på den svenska arbetsmarknaden. Till exempel har den största aktören på marknaden, Frilans finans, varit verksam sedan slutet av 1990-talet, ursprungligen i huvudsak som ett artist- och eventföretag.

2.4.3 Egenanställningsföretagen

IAF har identifierat drygt 60 olika egenanställningsföretag som verkar i Sverige. För information om enskilda företag, se bilaga 2. Ett fåtal av dessa företag verkar dominera marknaden. De större aktörerna har i viss utsträckning börjat köpa upp mindre aktörer, samtidigt som andra mindre aktörer har gått i konkurs. Vissa aktörer har mycket påkostade webbplatser i förhållande till omsättningen³⁷ för företaget. Troligen beror detta på att dessa aktörer ser en expanderande marknad och att de befinner sig i en uppstartsfas. Det finns relativt många ekonomiska föreningar (som ska gynna medlemmarnas ekonomiska intressen) bland de egenanställningsföretag som IAF har identifierat.

Bland dessa drygt 60 aktörer har vi noterat att de flesta verkar arbeta generellt mot alla typer av branscher, men det finns också flera nischade aktörer som riktar sig mot kultursektorn, vården och dagbarnvård. Några redovisningsfirmor erbjuder egenanställningar.

Vissa egenanställningar är som app-tjänster för uppdragstagare där marknadsföringen och beskrivningen av tjänsten snarare lyfter fram den administrativa hanteringen av fakturor än egenanställningen (vilket det ändå handlar om). Vid de dialoger som IAF har fört har det kommit fram att egenanställning ofta är ett extraarbete. Årsmedelönen är enligt dessa uppgifter mindre än ett basbelopp.³⁸

2.5 Andra atypiska anställningsformer

Arbetsmarknadsekonomiska rådet definierade i sin rapport bland annat bemanningsanställda och personer som har flera sysselsättningar samt företagare som *atypiskt anställda*.³⁹

---

³⁷ www.allabolag.se.

³⁸ Basbeloppet för 2019 var 46 500 kronor.

³⁹ Arbetsmarknadsekonomisk rapport, *Olika vägar till jobb*, Arbetsmarknadsekonomiska rådet 2018, Stockholm 2018, s. 7.

En *bemanningsanställd* är en person som är uthyrd av sin arbetsgivare till en annan arbetsgivare där hen utför arbetet. Det finns ett kollektivavtal mellan Kompetensföretagen (tidigare Bemanningsföretagen) och Landsorganisationen, LO, som reglerar villkoren för detta. Enligt kollektivavtalet är anställningen i normalfallet en heltidsanställning.⁴⁰

En *kombinatör* är en person som kombinerar en anställning på deltid med företagande för att öka sysselsättningsgraden.

2.5.1 *Atypiska företagare*

Det finns skäl att anta att vissa personer som formellt uppfyller kraven för att vara företagare genom att de har och använder F-skattsedel av Skatteverket egentligen är arbetstagare. Vi har valt att i den här rapporten kalla dem *atypiska företagare*.

Antalet fysiska personer godkända för F-skatt har ökat från 127 864 personer 2007 till 164 258 personer vid utgången av 2017.⁴¹ Det finns olika benämningar på det vi i den här rapporten har valt att kalla atypiska företagare.⁴² Exempelvis använder utredningen om F-skattesystemet begreppet ”falska egenföretagare”⁴³. Med en falsk egenföretagare avser utredningen en fysisk person som uppfyller de formella kraven på att vara en egenföretagare, men som skulle bedömas vara anställd om alla förhållanden var kända för Skatteverket. En sådan person har alltså en godkänd F-skattsedel, men arbetar under anställningsliknande förhållanden och falskheten ligger därmed i att företagandet är ett sätt att dölja ett anställningsförhållande.⁴⁴

TCO har studerat hur relationen mellan företagaren och hens uppdragsgivare har förändrats.⁴⁵ Av studien framgår bland annat att det inte är ovanligt att självständiga företagare har en relation till uppdragsgivaren som liknar relationen

---

⁴⁰ Avtal för Bemanningsföretag 2017-05-01–2020-04-30.

⁴¹ SOU 2019:31, s. 141.

⁴² Utöver vad som nämns i detta stycke, se till exempel SOU 2017:24, *Ett arbetsliv i förändring – hur påverkas arbetsmiljön?* Betänkande av Utredningen om arbetsmiljöregler för ett modernt arbetsliv.

⁴³ Enligt direktivet till utredningen. Flera remissinstanser hade däremot, enligt utredningen, föredragit begreppet ”dold anställning”, se SOU 2019:31, s. 57.

⁴⁴ SOU 2019:31, s. 57.

⁴⁵ TCO 2018:1, *Atypiska företagare – om relationen mellan företagare och deras uppdragsgivare*. TCO lät SCB göra en enkätundersökning hösten 2017 där urvalet uppgick till 9 000 personer utifrån en population på 3 741 903 personer. Svarsfrekvensen var 46,1 procent.

mellan arbetsgivare och arbetstagare. TCO har utgått från de parametrar som används inom arbetsrätten för att bedöma om en person kan betraktas som företagare eller anställd (något förenklat: personlig arbetskyldighet, antalet uppdragsgivare och hur integrerad personen är i arbetsgivarens verksamhet). Bland annat visar undersökningen att 70 procent i stor utsträckning har en uppdragsgivare som förväntar sig att de utför arbetet själva (och därmed inte kan låta en anställd utföra arbetet) bland de företagare som har kunder bland företag, myndigheter och organisationer. Drygt 10 procent har bara haft en uppdragsgivare under det senaste halvåret och för drygt 40 procent bestämmer uppdragsgivaren i stor eller ganska stor utsträckning på vilket sätt arbetet ska utföras.⁴⁶

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det finns ett antal företagare som egentligen kan betraktas som anställda, men det är svårt att uttala sig om hur stor gruppen är.

2.6 Influencers, bloggare, vloggare, youtubers och gamers

Influencer är ett engelskt uttryck som under senare år blivit vanligt även på svenska. Den svenska översättningen är *influera*. En influencer ägnar sig åt att genom sin ställning påverka andra.

2.6.1 *Bloggare, Facebook och Instagram*

Många influencers använder sig av bloggar. En blogg är en publik dagbok som publiceras på webben. Bloggarna använder sig oftast av olika typer av publiceringsverktyg⁴⁷ och det krävs därmed inte några programmeringskunskaper för att driva en blogg. Bloggarna har olika inriktningar, där de vanligaste inriktningarna är livsstil, mode, inredning, resor och träning.

Influencers kompletterar ofta med flera olika sociala medier. Det är till exempel inte ovanligt att bloggare också använder sig av Facebook och Instagram.

2.6.2 *Vloggare och youtubers och gamers*

Det har blivit allt mer lättillgängligt att skapa och lägga ut videor, och det finns många olika forum att välja bland för den som vill lägga ut sitt material. Det finns flera stora plattformar där den som skapar innehåll och konsumenterna (tittarna)

---

⁴⁶ TCO 2018:1, *Atypiska företagare – om relationen mellan företagare och deras uppdragsgivare*, s. 6 ff.

⁴⁷ Exempel på vanliga publiceringsverktyg är Blogger, Blogg.se, Blogspot, Joddler och WordPress.

möts. Innehållet i videoklippen kan vara allt från en videodagbok, vlogg, till mer avancerat material som musik, producerade sketcher och kortfilmer. De innehållskapare som framförallt lägger ut videos kallas ofta för Youtubers, efter den dominerande plattformen. På Youtube läggs många olika typer av innehåll ut, men det finns även plattformar som erbjuder ett mer nischat utbud. Ett sådant är exempelvis Twitch, där innehållet till största del består i att en gamer erbjuder tittaren att, ofta i realtid, följa medan hen spelar tv-spel. Även de videor som skapas live på den plattformen kan senare göras tillgängliga på andra plattformar för att öka de möjliga intäkterna.

2.6.3 Vilka inkomstkällor har en influencer?

En influencer får ersättning för att i en eller flera sociala medier exponera och påtala fördelarna med vissa varor och tjänster. Ofta sker exponeringen genom att influencern visar upp hur hen använder sig av ett företags produkter i sitt vardagliga liv. Bloggtexter och avbildningar av en vara eller tjänst på till exempel Instagram är vanliga sätt att influera på. Även exponering av företag i traditionella annonser i influencerns olika forum förekommer. Den ersättning som lämnas kan vara ekonomisk, men kan också bestå i att influencern får varor eller tjänster. Det finns ett antal agenturtjänster som erbjuder influencers olika typer av samarbetsavtal.

När det kommer till de influencers som direktsänder tv-spelande kommer intäkterna främst genom prenumeranter, reklamintäkter eller betalda samarbeten och annan sponsring.⁴⁸ Tittarna/följarna har ofta även möjlighet att donera mindre eller större summor direkt till innehållskaparen.

Exempel på intäktskällor för influencers:

- gratis produkter och tjänster från företag
- gratis resor och middagar från samarbetspartner
- frivilliga donationer från följare
- försäljning av annonsutrymme och ersättning från adlinks
- exponering av rabattkoder mot ersättning samt rabattkoder för eget bruk.

---

⁴⁸ Se till exempel: <https://www.pcgamer.se/2018/09/twitch-framgangsrika-streamers-och-inkomster-i-samarbete-med-svenskakasinon-se/>.

2.7 Vad säger arbetsmarknadens parter om förändringarna på arbetsmarknaden?

IAF har under arbetet med rapporten fört dialog med ett antal arbetslöshetskassor, de fackliga centralorganisationerna, fackförbund, Svenskt näringsliv, näringslivsorganisationer inom den nya ekonomin samt två tankesmedjor. Vi har också fört dialog med Skatteverket. I detta avsnitt sammanfattas vad de olika aktörerna har uppgett i samband med dialogerna. Sammanfattningen är anonymiserad.

2.7.1 Vilka förändringar upplever arbetslöshetskassorna?

Några arbetslöshetskassor har noterat att egenanställningar är vanligast inom kulturområdet, men att det har börjat dyka upp inom flera områden. Uppdragstagare ökar via olika plattformar men är fortfarande väldigt få. Arbetslöshetskassorna upplever att det är svårt att dra gränsen mellan osjälvständiga och självständiga uppdragstagare. Det finns flera svårigheter med reglerna om att företagare ska upphöra med sin verksamhet för att ha rätt till arbetslöshetsersättning. Gränsdragningen mellan vad som kan anses vara näringsverksamhet eller hobby kan vara komplicerad när det gäller till exempel influerande.

2.7.2 Vilka förändringar upplever andra aktörer?

De svårigheter som arbetslöshetskassorna belyser har också nämnts av de flesta av de andra aktörer som IAF fört dialog med. Beroende på aktörernas utgångspunkter, har de olika perspektiv på hur nya fenomenen är. De flesta aktörerna noterar ändå att oavsett om fenomenen är nya eller gamla, så tycks de ha fått större spridning under de senaste åren.

Flera av aktörerna bedömer att förändringarna ställer krav på tydligare bestämmelser för arbetslöshetsförsäkringen, eftersom förutsägbarheten för den enskilde ersättningssökanden annars riskerar att minska. De nya aktörerna och anställningsformerna på arbetsmarknaden medför också att det uppstår problem vid bedömningar av om vem som är arbetslös och vilka inkomster som ersättningen ska beräknas på.

Några aktörer för fram att ett nytt uppdragstagarbegrepp kan vara ett sätt att öka förutsägbarheten, medan andra aktörer inte ser några vinster alls med ett sådant begrepp eller anser att det inte spelar någon roll om ett sådant begrepp införs eller inte.

Flera aktörer menar att det är angeläget att så många som möjligt ska bedömas som arbetstagare. De menar att de nya fenomenen på arbetsmarknaden framför

allt är ett sätt att utmana och urholka arbetstagarbegreppet. En aktör anser att den svenska arbetsmarknadsmodellen i sin helhet riskeras, om förhållandet mellan arbetstagare och arbetsgivare försvagas i och med de nya fenomenen på arbetsmarknaden. Samma aktör menar också att när en marknad med okvalificerade tjänster uppstår, skapas en spiral nedåt med en osund konkurrens, där det alltid kommer att finnas någon som är beredd att utföra tjänsten till ett lägre pris. En annan aktör anser i stället att arbete via digitala plattformar leder till arbetslivserfarenhet som kan förbättra en individs chanser till att få ett mer traditionellt arbete. Att det har blivit högre trösklar in på den tryggare delen av arbetsmarknaden har, för den okvalificerade delen av gig-ekonomin, skapat en större grogrund för anställningar i marginalen och att fler tvingas in i ofrivilligt företagande, menar en aktör.

En aktör anser att det är viktigt att vissa yrkesgrupper, till exempel kulturarbetare, ska undantas från att bedömas vara företagare i arbetslöshetsförsäkringens mening i vissa situationer.

Några aktörer anser att framför allt plattformsföretagen försöker pressa ner timlönen genom att inte ersätta arbetstagen för ställtiden mellan uppdragen. En gemensam facklig hållning tycks vara att de nya former som används för att anlita arbetskraften kan vara ett sätt för arbetsgivarna att inte behöva ta arbetsgivaransvar och kollektivavtalsreglerade kostnader. Konsekvenserna för den enskilda blir att om ett företag drabbas av lägre efterfrågan, så förlorar arbetstagen viktiga delar i det arbetsrättsliga trygghetssystemet i form av anställningstrygghet och kollektivavtalade försäkringar. En aktör anser att det är problematiskt att all svensk lagstiftning och alla välfärdsystem bygger på anställning. De anser att det är problematiskt att till exempel enmanskonsulter och de som jobbar via digitala plattformsföretag riskerar att falla utanför systemet.

En aktör menar att det sker en stark digital utveckling, där gränsen för vad som är möjligt hela tiden flyttas framåt. Den aktören anser att de största hindren för plattformsföretag i Sverige är skatte- och lagstiftningsfrågor som motverkar framväxten av nya tjänster och företag.

Några aktörer tror att det i framtiden kommer vara vanligare att kombinera både en anställning och ett eget företag eller att ha en anställning och arbeta via olika plattformar för att fylla upp inkomsten.

2.7.3 Hur vill aktörerna förändra arbetslöshetsförsäkringen?

Förutom att ett allmänt förtydligande av bestämmelserna, betonar de flesta aktörer att det är viktigt att arbetslöshetsförsäkringen fortsätter att vara en omställnings-

försäkring. Några av aktörerna ser gärna att villkoren för att få arbetslöshetsersättning sänks, för att fler ska kunna kvalificera sig. Någon aktör förespråkar ett inkomstvillkor istället för det nuvarande arbetsvillkoret och att det bör ske en avtrappning av ersättningen. En aktör förespråkar grundersättning eller basinkomst för att lösa problemet att det kan vara svårt att komma in i arbetslöshetsförsäkringen.

3 Arbetslöshetsförsäkringens utmaningar i en förändrad omgivning

I kapitlet presenteras IAF:s analys av hur de nya fenomenen på arbetsmarknaden påverkar arbetslöshetsförsäkringens funktionssätt. Förändringarna påverkar olika personer på olika sätt. IAF har identifierat två olika typer av arbete med olika kvalifikationskrav och olika ersättningsnivåer. I den ena gruppen ställs höga kvalifikationskrav på den som ska arbeta och här får individen också en hög ersättning för sitt arbete. I den andra gruppen är kvalifikationskraven låga, liksom ersättningen för det utförda arbetet. Arbetsmarknaden kan i båda fallen vara både lokal och global.

För dem som verkar inom gruppen som kräver höga kvalifikationer finns tryggheten snarare i kompetensen än i ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen. Däremot kan de ha behov av ersättning vid eventuella glapp mellan olika uppdrag. Den största svårigheten är att avgöra om de som söker arbetslöshetsersättning kan betraktas som företagare eller anställda. För dem som befinner sig i den lågkvalificerade gruppen kan det vara svårt att över huvud uppfylla de krav som ställs för att få arbetslöshetsersättning.

3.1 Förändringar på arbetsmarknaden som påverkar arbetslöshetsförsäkringen

I det offentliga samtalet talar många om att arbetsmarknaden håller på att förändras. IAF:s granskning visar dock att andelen tillsvidareanställda som arbetar heltid på en arbetsplats med kollektivavtal har varit förhållandevis konstant under de senaste 30 åren. Inom gruppen visstidsanställda har det skett en förändring genom att andelen korta och osäkra anställningsformer har ökat en aning. Men den statistik som finns är på en övergripande nivå, och det går inte att utläsa hur utvecklingen ser ut för specifika företeelser.

Det som IAF har listat som nytt i föregående kapitel, bl.a. gig-ekonomi, delningsekonomi, plattformsföretag och egenanställningar, tycks än så länge vara marginella företeelser när det kommer till hur många på arbetsmarknaden som sysselsätts. I flera fall rör det sig också om nya namn på formen för anlitan av uppdragstagare när organiserandet av arbetet har gått över till digitala plattformar. Tidigare har dessa former varit kopplade till små avgränsade grupper på arbetsmarknaden, till exempel kulturarbetare.

Alla de aktörer som IAF fört dialog med känner väl till och beskriver i princip samma nya fenomen på arbetsmarknaden som IAF har identifierat. Men varken dessa aktörer eller IAF kan göra en kvalificerad skattning av hur omfattande de är. De företrädare för plattformsföretag och egenanställningsföretag som IAF fört dialog med uppger att deras tjänster i stor utsträckning används för deltids- och extraarbete. De flesta aktörer verkar dock vara överens om att gig-ekonomi, delningsekonomi, plattformsföretag och egenanställningar etc. är här för att stanna och troligtvis kommer att öka i omfattning. IAF:s genomgång visar att i vart fall de största egenanställningsföretagens omsättning ökat under senare år och att antalet plattformsföretag ökar är synligt för alla som bor i storstäder.

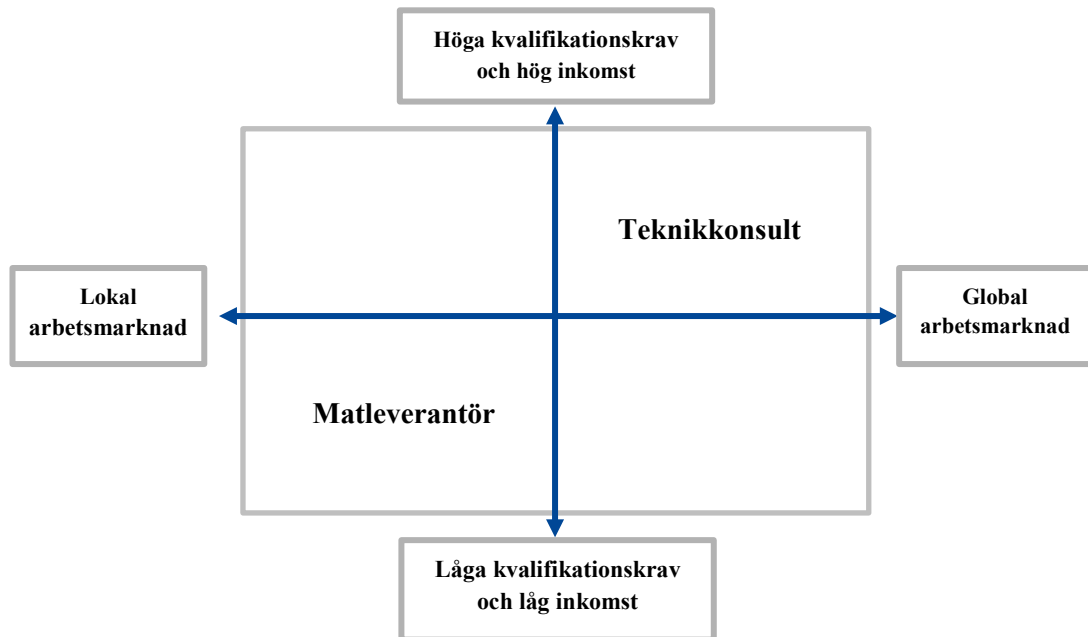
De fenomen som IAF har identifierat som nya kan fortfarande sägas befinna sig i en etableringsfas. En konsolidering sker dock bland aktörerna samtidigt som nya aktörer tillkommer. Riskkapitalet tycks söka sig till framför allt plattformsföretagen och trösklarna tycks vara låga både för att etablera sig på marknaden och för att försvinna från den. Det finns flera exempel på att affärsmodellerna i den nya ekonomin ska vara ”skalbara”, och det är viktigt att uppnå marknadsdominans för att affärsidén ska vara lönsam⁴⁹. Detta visar att det finns en växtkraft i branschen och att antalet sysselsatta kan komma att öka.

I föregående kapitel beskrevs att plattformarna förmedlar olika typer av tjänster både lokalt och globalt samt att uppdragstagarens kompetens har en stor spännvidd. De enklare lokalt förmedlade tjänsterna ställer ofta låga krav på förkunskaper och utbildning hos uppdragstagaren medan de globalt förmedlade tjänsterna ofta ställer högre krav på förkunskaper och utbildning. Intressant att notera är också att det inte i någon större utsträckning tycks finnas plattformar som erbjuder tjänster i en mellankategori. Vilken kompetens som fordras avspeglar också hur hög ersättningen blir för ett uppdrag. Den lägsta ersättningen blir aktuell när en plattformstjänst är utformad så att den som vill ha en tjänst utförd lägger ett lågt bud. Samma sak borde vara fallet när en uppdragstagare själv får lägga lägsta bud för att utföra en tjänst. Höga bud kan det i stället bli för en person som väljer att vara egenanställd konsult inom en organisation där hen tidigare varit anställd för att utföra en kvalificerad tjänst där det krävs specialistkunskaper.

---

⁴⁹ Se till exempel Mauno Pettersson, Jon och Wisterberg, Erik: *Sveriges nya miljardärer*, Natur och Kultur, Lettland 2019.

Diagram 3.1. Den nya arbetsmarknadens värdeskala.

Diagrammet sammanfattar de iakttagelser som IAF har gjort under granskningen. De personer vars arbetsförhållanden hamnar i de översta rutorna har normalt en kvalificerad specialistkompetens, medan det ställs låga formella krav på de personer vars arbetsförhållanden passar in i den nedre delen av diagrammet. IAF saknar underlag om hur många personer som är verksamma inom respektive kategori.

3.2 Hur bedöms nya fenomen på arbetsmarknaden med nuvarande regelverk?

Några av de aktörer som IAF har fört dialog med påpekar att tryggheten för de personer som befinner sig på den övre delen av värdeskalen snarare sitter i kompetensen än i behovet av att få arbetslöshetsersättning. De kan däremot ha behov av ersättning mellan uppdragen. Här är den största svårigheten att avgöra om personen ska betraktas som företagare eller anställd om hen skulle ansöka om arbetslöshetsersättning.

För dem som befinner sig i den nedre delen av värdeskalen är det svårt att uppfylla de krav som ställs för att få arbetslöshetsersättning. Vissa aktörer menar att dessa personer befinner sig i en fas på arbetsmarknaden där de strävar efter att kvalificera sig för att komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Synen på framför allt plattformsföretagen, som i de flesta fall kan sägas agera på den nedre delen av värdeskalen, skiljer sig för övrigt åt bland aktörerna. Medan vissa aktörer anser att plattformarbete leder till en urholkning av arbetstagarbegreppet och en

lönekonkurrens nedåt, menar andra att det är bra sätt att komma in på arbetsmarknaden eller till och med en plattform för entreprenörskap utan insatskapital. Men vissa, dock ingen av dem som IAF har fört dialog med, ser de enklare plattformsarbetena som en övergångsfas och förutspår att de enklaste tjänsterna inom en ganska snar framtid kommer att ersättas av automatiserade leveranser (självkörande bilar, drönare och andra farkoster).⁵⁰

Problem kopplade till framför allt plattformsföretagen ligger för den enskilde i svårigheten att bedöma storleken på inkomsten. I ett samhällsperspektiv kan den största risken vara att plattformarna gynnar svartarbete. Detta rör framför allt de aktörer där varken tillfällig anställning eller egenanställning finns. Det finns också tecken på system där den som gigger för en plattform tar in ”underentreprenörer” för att utföra själva arbetet.

När det gäller arbetslöshetskassorna så är antalet ärenden som är kopplade till gigeekonomi, delningsekonomi, plattformsföretag och egenanställningar etc. än så länge relativt ovanliga och koncentrerade till ett fåtal av arbetslöshetskassorna. Sett till den tillväxt som bland annat egenanställningsföretagen och plattformsföretagen har samt allmänna ekonomiska trender, är det däremot rimligt att tro att antalet ärenden kommer att öka väsentligt inom de närmaste åren.

3.3 Arbetslöshetskassornas utmaningar

Det kan vara svårt för arbetslöshetskassorna att avgöra om inkomsterna kommer från näringsverksamhet eller en anställning i flera av de försörjningsmodeller som beskrivits i rapporten. Kvalificeringen till arbetslöshetsförsäkringen som företagare eller anställd görs enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF). Enligt 34 § ALF är en företagare en fysisk person som bedriver sådan näringsverksamhet som avses i 13 kap. 1 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229), och som han eller hon personligen utför arbete i och har ett väsentligt inflytande över.

Av 13 kap, 1 § inkomstskattelagen framgår att till inkomstslaget näringsverksamhet räknas inkomster och utgifter på grund av näringsverksamhet.

---

⁵⁰ Framgår av en intervju med Delivery Heros (moderbolag för bl.a. Foodora) verkställande direktör Niklas Östberg i boken i *Sveriges nya miljödjur*. Pettersson & Wisterberg (2019): s. 242 f.

Med näringsverksamhet avses förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt. Näringsverksamheten ska också bedrivas med vinstsyfte.⁵¹

Vid bedömningen av om en uppdragstagares verksamhet bedrivs självständigt ska det särskilt beaktas vad som har avtalats med uppdragsgivaren, i vilken omfattning uppdragstagaren är beroende av uppdragsgivaren och i vilken omfattning uppdragstagaren är inordnad i dennes verksamhet.

För dessa nya typer av arbeten finns det en rad svårigheter med hur en arbetslös ska kunna kvalificera sig för arbetslöshetsersättning samt var gränsen går mellan egenföretagare och uppdragstagare, hobby och bisyssla.

Men de här svårigheterna är inte nya i arbetslöshetsförsäkringen De har förekommit för en rad olika yrken under en lång tid och i stor utsträckning. Exempel på dessa yrken är tolkar, journalister, konsulter och musiker. Arbetslöshetskassorna har lyft att det fortfarande är oklart hur de ska behandla ersättningsansökningar för personer som har arbetat inom de nya fenomenen på arbetsmarknaden.

Vi har valt att redovisa de huvudsakliga svårigheter vi har upptäckt baserat på när under hanteringen av ärendet som svårigheten dyker upp. I diagram 3.2 har vi delat upp hanteringen i tre olika stadier:

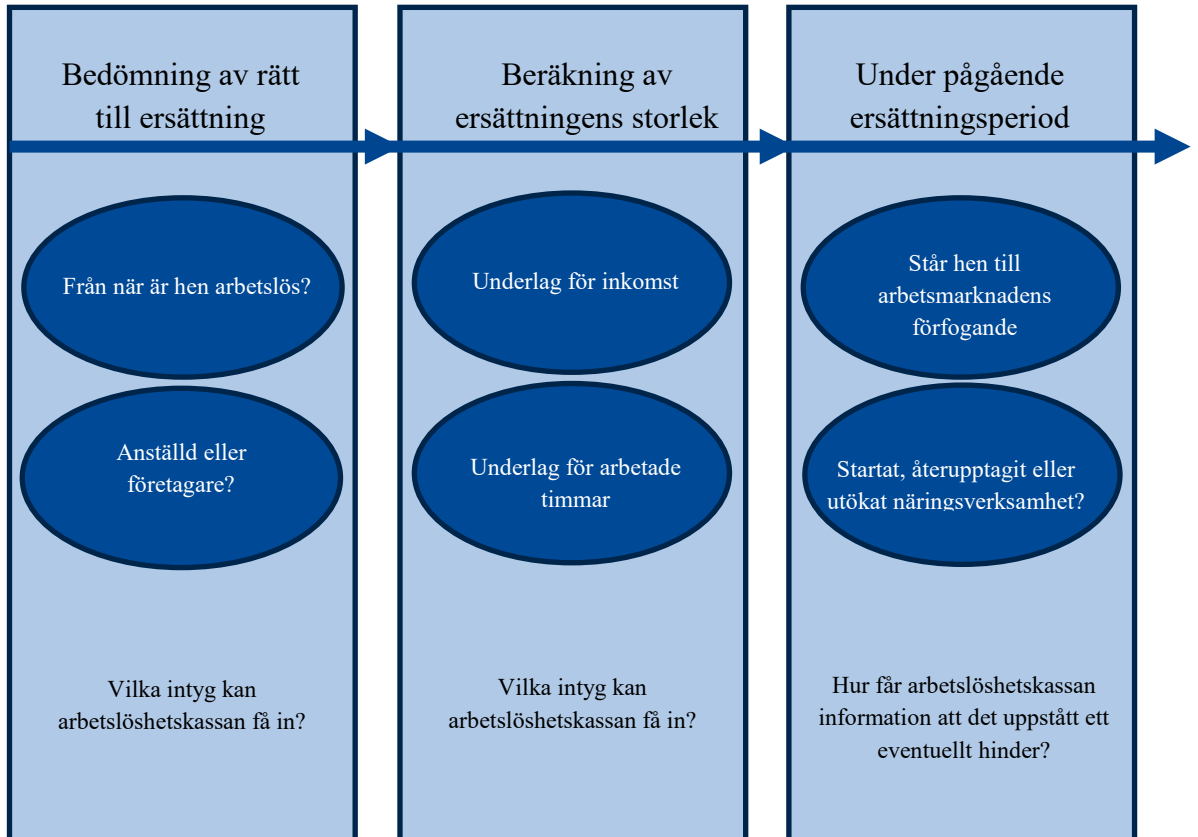
- **Bedömning av rätt till ersättning:** Hur visar man att arbetet har upphört? Vilka intyg kan man få in som underlag? Är personen anställd eller företagare, eller har det rört sig om en hobby? Om hen betraktas som företagare, uppfylls då de kriterier som finns för att kombinera företagandet med arbetslöshetsersättning eller måste verksamheten upphöra?
- **Beräkning av ersättningens storlek:** Vilka intyg kan en arbetslöshetskassa få in som underlag för att styrka arbetad tid och intjänad inkomst?
- **Under pågående ersättningsperiod:** Hur styrker man i vilken omfattning man har utfört ett arbete och hur visar ersättningstagaren att hen har stått till hela arbetsmarknadens förfogande? Har ersättningstagaren återupptagit näringsverksamheten?

---

⁵¹<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2019.8/331005.html#h-Vad-raknas-som-naringsverksamhet2>. Hämtat 2020-01-23.

Diagram 3.2: Identifierade svårigheter i arbetslöshetsersättningens respektive fas.

3.4 Exempel på svårigheter i förhållande till arbetslöshetsförsäkringen

Vi har tagit fram exempel på hur utmaningarna kan se ut för typiska yrken på den nya arbetsmarknaden. Beskrivningarna gör inte anspråk på att vara uttömmande utan är utformade för att vara överskådliga och renodlade. I verkligheten finns det ofta flera komplicerande faktorer och det händer att samma person använder sig av flera olika kombinationer för att få ersättning för utförda uppdrag.

Den frilansande egenanställda (Martin)

Martin har haft flera tjänsteproducerande uppdrag åt olika uppdragsgivare. Uppdragen har varierat i längd och omfattning. Han har inte något företag registrerat och har fakturerat sina uppdragsgivare via ett etablerat egenställningsföretag.

Bedömning om rätt till ersättning: Martin ska visa att hans uppdrag har upphört. Arbetslöshetskassan ska bedöma om han har arbetat självständigt eller osjälvständigt i sina uppdrag, för att avgöra om han ska betraktas som anställd eller företagare i arbetslöshetsförsäkringens mening.

Beräkning av ersättningens storlek: Egenanställningsföretaget utfärdar ett arbetsgivarintyg, där avlönade timmar och inkomst finns redovisade. Detta intyg bygger normalt på uppgifter som den egenanstälde själv har rapporterat in till egenanställningsföretaget.

Under pågående ersättningsperiod: Om Martin får ett nytt uppdrag under tiden med arbetslöshetsersättning måste arbetslöshetskassan utreda om detta är att jämställa med att han återupptagit den egna verksamheten.

Kulturarbetaren (Christopher)

Christopher är musiker och har haft olika framträdanden via olika arrangörer. Allt bokas via en artistförmedling. Han har F-skattsedel och fakturerar själv.

Bedömning om rätt till ersättning: Eftersom Christopher har F-skattsedel och tar uppdrag som han fakturerar själv är det relativt lätt för arbetslöshetskassan att bedöma om han är företagare eller inte. Eftersom huvudregeln i försäkringen är att man inte kan ha arbetslöshetsersättning och företag samtidigt, utreder kassan om Christopher uppfyller kraven som gör det möjligt med undantag från huvudregeln, om företaget varit en bisyssla vid sidan av en heltidsanställning eller om han varit en så kallad kombinatör.

Om han inte uppfyller villkoren måste han lägga sitt företag vilande eller avveckla det helt för att få arbetslöshetsersättning. Den som avvecklar sin verksamhet måste i regel göra sig av med företagets inventarier. Men måste Christopher sälja gitarren? Nej, om gitarren är en inventarie kan han ta ut den ur företaget till marknadsvärde och har han använt sin privata gitarr i verksamheten påverkar det inte ärendet. Arbetslöshetskassan ska informera honom om att han kan bedömas ha återupptagit sin verksamhet om han tar betalda musikuppdrag under arbetslösheten. Är uppdragen endast inom en traditionell anställning är detta däremot inte nödvändigtvis ett hinder.

Beräkning av ersättningens storlek: Som företagare finns ett etablerat sätt för arbetslöshetskassan att beräkna Christophers arbetade timmar och ersättning.

Under pågående ersättningsperiod: Christopher är skyldig att meddela arbetslöshetskassan om han återupptar verksamheten i sitt företag.

Gig-arbetaren (Patricia)

Patricia är anmäld och registrerad på flera plattformar och får sin inkomst via dem. Hon saknar annan sysselsättning. Efter några månaders arbete kan hon inte längre försörja sig via plattformarna. Hon har själv stått för inbetalning av skatter och sociala avgifter.

Bedömning om rätt till ersättning: Arbetslöshetskassan behöver här bedöma vilka underlag man kan få in. Eftersom Patricia självständigt sökt upp sina uppdrag och varit verksam på många olika plattformar med flera olika uppdragsgivare måste arbetslöshetskassan göra en samlad bedömning av om hon är en självständig eller osjälvständig uppdragstagare. Om hon bedöms vara självständig ska hon betraktas som företagare i arbetslöshetsförsäkringens mening. Precis som i fallet med kulturarbetaren, måste arbetslöshetskassan bedöma om Patricia helt har slutat med verksamheten i sitt företagande och vad verksamheten har bestått av

Beräkning av ersättningens storlek: Om Patricia bedöms vara företagare i arbetslöshetsförsäkringens mening, finns det ett etablerat sätt för arbetslöshetskassan att beräkna hennes arbetade timmar och ersättning.

Under pågående ersättningsperiod: Patricia bör informeras om att hon inte kan ta upp sin verksamhet igen under pågående ersättning, eftersom det kan medföra att rätten till arbetslöshetsersättning upphör. Arbetslöshetskassan behöver bedöma om det finns möjlighet för Patricia att ta vissa uppdrag men inte andra. Vad var det för verksamhet hon tidigare upphörde med och vad är det för uppdrag hon nu ställer sig till förfogande för?

Influencern (Elida)

Elida har tidigare varit anställd och arbetat heltid, men nu har anställningen upphört på grund av arbetsbrist. Hon började för några år sedan att driva ett Youtubekonto vid sidan av sin anställning. Kontot har knappt 10 000 följare. Elida får inkomster via Youtubekontot.

Bedömning om rätt till ersättning: Arbetslöshetskassan behöver utreda om Elidas influerande är en hobby eller att jämföras med att hon bedriver näringsverksamhet. Om kassan finner att det är en hobby, påverkar det inte hennes

arbetslöshetsersättning⁵². Om hon däremot bedrivit influerandet som näringsverksamhet vid sidan av sitt heltidsarbete, kan hon uppfylla kriterierna för att kunna fortsätta med det i samma utsträckning som tidigare, om det bedöms vara en godkänd bisyssla.

Beräkning av ersättningens storlek: Elidas arbetslöshetsersättning beräknas på det heltidsarbete hon hade innan arbetslösheten. Arbetslöshetskassan måste däremot beräkna hur många timmar hon i genomsnitt lagt ner på verksamheten samt hur hennes genomsnittliga veckoinkomst sett ut. Skälet är att kassan ska kunna se och bedöma om hon under ersättningsperiodens gång utökar sin bisyssla.

Under pågående ersättningsperiod: Eftersom Elida inte får öka antalet timmar som hon lägger ner på bisysslan under sin arbetslöshet och samtidigt behålla sin arbetslöshetsersättning måste både Elida och arbetslöshetskassan kontrollera att så inte sker. En extra faktor i detta fall kan vara att Elida visserligen inte utökar sitt engagemang i influerandet, men når ut till en allt större publik och får högre inkomster. Då är det viktigt att hon får information om att alla inkomster kan komma att räknas in i detta, även eventuella reklamsamarbeten och även gratis gåvor.

Kombinatören med F-skattsedel (Ulf)

Ulf har varvat kortare anställningar med frilansuppdrag. Han har F-skattsedel och fakturerar själv. Ulf har inga uppdrag vid tidpunkten för ansökan om arbetslöshetsersättning. Han har använt egna redskap och haft egen webbplats som han använt för att marknadsföra sig själv.

Bedömning om rätt till ersättning: Ulf bedöms vara en kombinator – det vill säga en person som kombinerat både en anställning med företagande. Huvudregeln är att en företagare måste upphöra med sin verksamhet i företaget för att ha rätt till ersättning. Men om han uppfyllt villkoren i den så kallade 17/10-regeln⁵³, kan Ulf fortsätta att bedriva sitt företag i samma omfattning samtidigt som han får arbetslöshetsersättning.

Beräkning av ersättningens storlek: Även för kombinatorer finns etablerade bestämmelser för hur arbetslöshetskassan ska beräkna arbetslöshetsersättningens storlek. Uppgifterna från anställningarna kommer in i form av arbetsgivarintyg,

---

⁵² Under förutsättning att det inte påverkar hennes möjlighet att stå till arbetsmarknadens förfogande.

⁵³ Se 5 f § förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring.

medan uppgifterna från företagandet lämnas av Ulf själv och styrks med hjälp av intyg om taxerad inkomst från Skatteverket.

Under pågående ersättningsperiod: Om Ulf har upphört med sin näringsverksamhet måste han meddela om han påbörjar den igen. Det är viktigt att informera Ulf om att han inte heller kan återuppta sin tidigare verksamhet och i stället fakturera via egenanställningsföretag. Gör han det måste arbetslöshetskassan bedöma om han har återupptagit sin tidigare näringsverksamhet.

Kombinatören med egenanställning (Fredrik)

Fredrik har varvat kortare anställningar med frilansuppdrag. Till skillnad mot Ulf har Fredrik inte F-skattsedel, utan fakturerar sina uppdrag helt med hjälp av ett egenanställningsföretag. Han har inga uppdrag när han ansöker om arbetslöshetsersättning.

Bedömning om rätt till ersättning: Arbetslöshetskassan måste bedöma om Fredriks uppdragstagande har varit självständigt eller osjälvständigt utifrån hur det har bedrivits i det enskilda fallet. Eftersom han inte har några pågående uppdrag vid tillfället, bör det inte vara något hinder för hans möjlighet att få ersättning i det här skedet.

Beräkning av ersättningens storlek: Fredrik ska lämna in arbetsgivarintyg för sina kortare anställningar. Egenanställningsföretag brukar också i regel utfärda arbetsgivarintyg som arbetslöshetskassan kan använda som underlag om han bedöms som osjälvständig uppdragstagare och bedöms vara anställd. Om arbetslöshetskassan bedömer att Fredriks arbete i uppdrag kan jämföras med företagande, kommer arbetslöshetskassan som underlag ta in Fredriks egna uppgifter samt uppgifter från Skatteverket.

Under pågående ersättningsperiod: Fredrik måste meddela arbetslöshetskassan om han under tiden med arbetslöshetsersättning åter tar uppdrag som han fakturerar via egenanställningsföretag. Om han tidigare har bedömts vara företagare, upphör hans rätt till ersättning. Om han tidigare har bedömts vara osjälvständig och därmed anställd, kan kassan komma att göra en ny bedömning allt eftersom han kommer in med uppgifter om nya uppdrag. Det är viktigt att Fredrik löpande uppdaterar arbetslöshetskassan om hur han arbetar.

3.5 Behandlas likartade situationer olika?

IAF har inte gjort någon ärendegranskning inom ramen för den här granskningen. Vid några av de dialoger som har förts med andra aktörer än arbetslöshetskassorna har det däremot kommit fram synpunkter på att arbetslöshetskassorna kan ha gjort

allt för generella bedömningar av vissa ärenden. Vi kan dock inte att uttala oss om omfattningen på dessa problem.

Arbetslöshetskassorna har själva tagit upp frågan om att det är svårt att veta om en person har haft en traditionell anställning vid ett företag eller om företaget egentligen är ett egenanställningsföretag. Många arbetslöshetskassor har tidigare sammanställt listor med för dem kända egenanställningsföretag. Dessa listor har inte delats mellan arbetslöshetskassorna, utan har i regel bara använts för internt bruk. Arbetslöshetskassorna framhåller att listorna bara har använts för att uppmärksamma handläggaren på att det kan vara aktuellt med en utredning om uppdragstagares självständighet och inte något som medfört en generell bedömning. Arbetslöshetskassorna lyfter däremot fram att det är upp till den sökande själv att meddela om arbetet har varit i form av uppdrag. I de arbetsgivarintyg som traditionellt används av arbetslöshetskassorna framgår inte detta.

4 Slutsatser

4.1 Det är viktigt att vissa grundläggande principer i arbetslöshetsförsäkringen bevaras

När nya fenomen tillkommer på arbetsmarknaden kan det finnas skäl att överväga att göra förändringar av regelverket i arbetslöshetsförsäkringen. I rapporten har vi belyst ett antal utmaningar för arbetslöshetsförsäkringen i förhållande till de nya fenomenen på arbetsmarknaden. Arbetslöshetsförsäkringen är visserligen inte optimalt utformad i förhållande till dessa fenomen, men det är samtidigt viktigt att bevara de grundläggande principerna i arbetslöshetsförsäkringen för att legitimiteten ska kvarstå. Syftet med arbetslöshetsförsäkringen är att kompensera för förlorad arbetsinkomst vid ofrivillig arbetslöshet. För att omfattas av arbetslöshetsförsäkringen krävs en förankring på arbetsmarknaden. Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring och ska inte användas för inkomstutfyllnad eller för att täcka tillfälliga avbrott i verksamheter. För att bibehålla legitimiteten och försäkringsmässigheten i arbetslöshetsförsäkringen är det enligt IAF också viktigt att den som söker ersättning har bidragit till finansieringen av försäkringen innan arbetslösheten. Endast beskattningsbart arbete eller förtagande ska kunna ligga till grund för att kvalificera sig för arbetslöshetsersättning. Det är också viktigt att konkurrensen mellan företag sker på lika villkor och att arbetslöshetsförsäkringen inte snedvrider konkurrensen genom att subventionera företag. Om så sker kan det också leda till att viktiga strukturomvandlingar på arbetsmarknaden påverkas.

Som framgår av rapporten har det skett en snabb teknisk utveckling som möjliggjort en effektivare organisering av både enklare och mer avancerade yrken och arbetsformer. I vissa fall har det också skett en internationalisering i förhållande till var uppdragsgivaren finns och varifrån ersättningen för det utförda uppdraget betalas ut. Många fenomen (framförallt olika typer av arbete i uppdragsform) som på ytan kan verka nya på arbetsmarknaden, har dock i själva verket funnits länge på arbetsmarknaden men ofta varit koncentrerade till vissa grupper. Inte sällan har uppdragstagarna varit verksamma inom kulturområdet. De nya tekniska lösningarna, främst i form av plattformsföretag, i kombination med att det har blivit vanligare att ta hjälp med enklare tjänster har lett till en bredare spridning av olika uppdragstagarförhållanden. I de fallen är det ofta svårt att tillämpa traditionella arbetstagar- och företagarbegrepp fullt ut. Oavsett om fenomenen är nya eller äldre som har organiserats om genom nya tekniska lösningar, visar vår studie att omfattningen av dem hittills är begränsade på arbetsmarknaden. Det finns än så länge inte några tecken på att dessa nya former för att organisera arbete i någon större utsträckning håller på att tränga undan de

traditionella formerna. Det är inte otänkbart att det framöver blir vanligare att kombinera arbete i de nya anställningsformerna på arbetsmarknaden med de mer traditionella. Det blir allt vanligare med ärenden som innehåller egenanställningar och plattformsarbeten hos arbetslöshetskassorna.

4.1.1 Den som får ersättning ska ha bidragit till finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen

I de fall där arbetet är organiserat så att den enskilde personen själv ska betala in skatt och i förekommande fall sociala avgifter, finns en risk för att det inte sker.. Digitaliseringen har dessutom skapat en marknad för att arbeta för utländska aktörer. Om en utländsk aktör betalar ut ersättning för utfört arbete utan att redovisa den till svenska myndigheter uppstår problem – dels för att det blir det svårt för arbetslöshetskassorna att få fram uppgifter till sin handläggning, dels för att finansieringen av försäkringen äventyras.

4.1.2 Företagande ska inte subventioneras via arbetslöshetsförsäkringen

Ur ett konkurrens- och likabehandlingsperspektiv är det viktigt att nya fenomen på arbetsmarknaden får verka under samma förutsättningar som äldre fenomen. Företagen ska konkurrera på lika villkor och detta gäller både när en person anses vara företagare och när det finns ett anställningsliknade förhållande. Det är inte rimligt att arbetslöshetsförsäkringen utformas så att den subventionerar branscher eller företag. Bristande lönsamhet och oförmåga att betala ut marknadsmässiga löner hos det företag som organiserar arbetet är inte skäl för att förändra reglerna i arbetslöshetsförsäkringen. Till exempel är det inte rimligt att arbetslöshetsförsäkringen subventionerar obetald ställt tid som skulle kunna uppstå vid en uppdragsbaserad ersättning från ett plattformsföretag.

4.1.3 Sär lösningar för nya grupper på arbetsmarknaden bör undvikas

Det är viktigt att svårigheten att kvalificera sig till arbetslöshetsförsäkringen på grund av svag anknytning till arbetsmarknaden inte löses med sär lösningar för olika grupper. Den pågående utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring ska enligt direktivet bland annat utreda hur fler kan kvalificera sig till arbetslöshetsförsäkringen.

4.2 Det behövs ett samlat grepp kring nya fenomen på arbetsmarknaden i förhållande till de olika välfärdssystemen

De förändringar som nu sker på arbetsmarknaden aktualiserar en rad olika komplexa frågor – långt utöver vad som är möjligt att belysa inom ramen för denna granskning. Det handlar bland annat om arbetsrättsliga frågor och om vilket ansvar plattformsföretagen har i relation till de som utför tjänster via dessa, om

utförarna i vissa fall ska betraktas som anställda, hur och av vem skatt ska betalas. Det handlar också om konkurrensfrågor: via delningsekonomin har tjänster som traditionellt levererats av etablerade företag som hotell eller banker kommit att erbjudas privatpersoner emellan. Det kan även skapa svårigheter när det gäller att bedöma vad som är yrkes- och näringsverksamhet och vad som är en fritidssysselsättning/hobby. Till exempel kan en influencer som uppmärksammas och snabbt får många följare och därmed erbjudande om stora reklamintäkter snabbt röra sig från att bedriva en hobbyverksamhet till yrkesverksamhet.

I ett samhällsperspektiv kan det vara en utmaning att de traditionella arbetsgivar- och arbetstagarbegreppen förändras. För enskilda personer kan det skapa otrygghet genom att regelverken inom olika samhällssektorer är utformade på olika sätt. Beroende på vilket regelverk som tillämpas kan den enskilde individen i vissa fall komma att bedömas som företagare och i andra fall som anställd.

Det är inte längre lika entydigt vem som i juridisk mening är arbetsgivare respektive arbetstagar som tidigare. Begreppen håller på att flyta samman. Sammantaget kan det därför finnas ett behov av att ta ett större grepp om dessa frågor.

4.3 Att utreda om uppdragstagare är självständiga eller osjälvständiga ställer höga krav på arbetslöshetskassorna

Hur snabbt och i vilken omfattning arbetsmarknaden förändras är svårt att uttala sig om när det gäller de nya fenomen som studerats i rapporten. Arbetslöshetskassorna får dock in allt fler ärenden som framförallt rör egenanställningar och plattformarbete, även om de fortfarande är relativt få. Detta ställer höga krav på arbetslöshetskassorna vid hanteringen av ärenden enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring för att upprätthålla likabehandlingsprincipen.

Egenanställningar och plattformarbete är komplexa när det gäller att utreda och bedöma om den ersättningsökande är arbetstagar (osjälvständig uppdragstagar) eller företagare (uppdragstagar). Det finns många komplicerande faktorer och det händer att samma person har använt sig av flera olika ersättningsmodeller för utförda uppdrag när hen ansöker om arbetslöshetsersättning. Till exempel kan en person kombinera fakturering via egenanställning eller F-skattsedel med kortare uppdrag som ersätts direkt av en uppdragsgivare, som också betalar in skatt och arbetsgivaravgifter. Denna komplexitet har tidigare berörts i IAF:s rapport om uppdragstagare i arbetslöshetsförsäkringen.⁵⁴ Hänsyn måste tas till samtliga

---

⁵⁴ IAF 2016:3, Uppdragstagare i arbetslöshetsförsäkringen.

omständigheter i det enskilda ärendet och det går inte att utfärda några generella råd vid handläggningen av dessa ärenden. Därmed ställer det höga krav på arbetslöshetskassornas förmåga att göra en individuell och samlad bedömning för att reglerna i arbetslöshetsförsäkringen ska tillämpas rättssäkert och enligt likabehandlingsprincipen. IAF har i föregående kapitel gått igenom ett antal faktorer som är viktiga att förhålla sig till när en arbetslöshetskassa handlägger de olika typer av ärenden som beskrivits i rapporten. Genomgången visar att det är komplexa bedömningar som arbetslöshetskassorna behöver göra när de handlägger denna typ av ärenden.

4.4 En arbetslöshetsförsäkringen baserad på inkomster skulle underlätta hanteringen

Rätten till arbetslöshetsersättning och beräkningen av dess storlek utgår idag från arbetad tid. För de som arbetar inom plattformsekonomin kan detta vara en utmaning. Här utgår betalningen i flera fall för antalet tjänster som har utförts. En anställd inom plattformsekonomin kan därför få svårt att styrka antalet arbetade timmar, i alla fall utifrån vad som redovisas i arbetsgivarintyget. Problemet gäller självfallet även om en person som har beviljats arbetslöshetsersättning arbetar delvis under tiden med arbetslöshet och då får svårt att redovisa antalet arbetade timmar på tidrapporten på ett korrekt sätt.

I direktivet till den pågående utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring framgår bland annat att utredaren ska lämna förslag till hur en arbetslöshetsförsäkring grundad på inkomster kan utformas och hur villkoren kan utformas för att fler ska kvalificera sig till arbetslöshetsersättning. Ur de perspektiv som IAF har belyst i denna rapport vore det en klar förenkling med en arbetslöshetsförsäkring som baseras på inkomster istället för arbetad tid och där ersättning räknas av mot inkomst.

4.5 IAF avser att bidra till att utveckla rättspraxis

De fenomen på arbetsmarknaden som berörs i denna rapport kännetecknas av att det till viss del saknas relevant domstolspraxis när det handlar om ärenden om arbetslöshetsersättning. En av IAF:s uppgifter är att föra statens talan i domstol för att få fram vägledande domstolsavgöranden i mål som rör frågor om arbetslöshetsersättning. IAF kommer därför att aktivt söka fram sådana ärenden för att överklaga i domstol. Vid behov kommer vi att söka dialog med arbetslöshetskassorna för att på så sätt utveckla rättspraxis inom området.

IAF kommer fortsätta att bevaka frågor om den nya arbetsmarknaden framöver.

5 Käll- och litteraturförteckning

5.1 Författningar

Inkomstskattelagen (1999:1229).

Lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring.

5.2 Offentligt tryck

Direktiv 2018:8 – En ny arbetslöshetsförsäkring för fler, grundad på inkomster.

SCB Arbetskraftsundersökningarna (Kvartal 4, 2014), Tema: Utvecklingen av tidsbegränsade anställningar, publicerad 2015-02-24 (AM 110 SM 1501) + flera andra AKU.

SOU 1996:150, En allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring, Slutbetänkande av Utredningen om ersättningen vid arbetslöshet och omställning, ARBOM.

SOU 2015:9, Digitaliseringens transformerande kraft – vägval för framtiden, Delbetänkande av Digitaliseringskommissionen.

SOU 2015:21, Mer trygghet och bättre försäkring, Slutbetänkande av parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

SOU 2016:72, Entreprenörskap i de tjugoförsta århundradet, del 1 och 2, Betänkande av Entreprenörskapsutredningen.

SOU 2016:85, Digitaliseringseffekter på individ och samhälle – fyra temarapporter, Delbetänkande av Digitaliseringskommissionen.

SOU 2017:24, Ett arbetsliv i förändring – hur påverkas arbetsmiljön? Betänkande av Utredningen om arbetsmiljöregler för ett modernt arbetsliv.

SOU 2017:26, Delningsekonomi – På användarnas villkor, Betänkande av Utredningen om användarna i delningsekonomin.

SOU 2019:31, F-skattesystemet – en översyn, Slutbetänkande av F-skatteutredningen.

5.3 IAF:s rapporter

IAF 2016:3, Uppdragstagare i arbetslöshetsförsäkringen.

5.4 Andra myndigheters rapporter

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv, och välfärd (FORTE) 2019: Arbetsvillkor och arbetsförhållanden inom gigekonomin – en kunskapsöversikt.

IFAU 2019:30, Jobbpolarisering och efterfrågan på olika förmågor på framtidens arbetsmarknad.

Skatteverket: Rapport 131 129 651-16/113, Delningsekonomi – Kartläggning och analys av delningsekonomin påverkan på skattesystemet, Regleringsbrevsuppdrag, slutrapport.

5.5 Litteratur och rapporter

Arbetsmarknadsekonomisk rapport, Olika vägar till jobb, Arbetsmarknadsekonomiska rådet 2018, Stockholm 2018.

Dagens och morgondagens arbetsmarknad – Vägval för ökad jämlikhet och förbättrad omställningsförmåga, Ulrika Vedin och Linda Larsson, Landsorganisationen i Sverige, Stockholm 2019.

Delningsekonomi och digitala plattformar – begrepp, omfattning, och arbetsrättsliga regler, Jenny Wahlbäck, Saco, Stockholm 2019.

De oorganiserade – Gig-ekonomin och den fackliga anslutningen, Johanna Palm, Landsorganisationen i Sverige, Stockholm 2018.

En arbetslöshetsförsäkring värd namnet – LO:s ställningstaganden avseende arbetslöshetsförsäkringen, Stockholm 2011.

Johnson, Anders: Kompetensrebellerna, utgiven av Kompetensföretagen, Stockholm 2018.

Magnusson, Lars: Sveriges ekonomiska historia, Prisma, Falun 1999.

Mauno Pettersson, Jon och Wisterberg, Erik: Sveriges nya miljardärer, Natur och Kultur, Lettland 2019.

Steijer, Siri (red.): Pengar för ingenting – essäer om medborgarlön, Timbro förlag, Litauen 2018.

Program för jämlikhet, Marika Lindgren Åsbrink, Anna Almqvist och Ulrika Vedin, Landsorganisationen i Sverige, Stockholm 2019.

TCO 2018:1, Atypiska företagare – Om relationen mellan företagare och deras uppdragsgivare.

Wingborg, Mats: Underlagsrapport till analysgruppen ”Arbetet i framtiden”, den 26 februari 2016.

5.6 Tidningsartiklar (i urval)

Dagens Industri (papperstidning)

De delar sig in i framtiden – Tjänsten Hygglo för att låna olika prylar växer snabbt, Dagens Industri den 16 augusti.

Full fart i doldisbolaget gig-butik, den 20 maj 2019.

Digital (webbtidning, www.digital.di.se)

Facket larmar om dåliga villkor hos matapparna, den 7 mars 2017.

Börsjätten Delivery Hero köper svenska Hungrig.se, den 7 maj 2019.

Matleverantören tar in miljardbelopp – EQT ombord, den 19 juni 2019.

Myndighet granskar Foodora – efter nya larm om dålig arbetsmiljö, den 25 juni 2019.

Blev mångmiljonär på matleveranser – lanserar elscootrar i Stockholm, den 1 juli 2019.

Scooterbolaget Voi: ”Vi är lönsamma på flera marknader”, digital.di.se, den 8 juli 2019.

Naiva politiker göder techbolagen – sätt stopp för cirkusen, den 23 augusti 2019.

Andra tidningar

Här är giggarna alla pratar om, Chefstidningen, nr. 8 2019.

Juristen och arbetsrättsforskaren Annamaria Westregård – ”Jobbet är en stor del av en människas identitet”, Lag och Avtal, nr. 6-7 2019.

5.7 Etermedier

PP3, Sveriges Radio P3, den 6 september 2019, programledarna Sara Kinberg, Victor Linnér och Helle Schunnesson samtalar med Maria Norbäck, forskare vid Handelshögskolan i Göteborg.

De nya daglönarna, Sveriges radio P1, poddradio avsnitt 1–6, programledare Oskar Lodin och Anna Frey.

5.8 Dialoger

Arbetslöshetskassan Alfa, den 2 juli 2019.

Arbetslöshetskassan Vision, den 27 juni 2019.

Arena idé, den 25 februari 2020.

Egenanställningsföretagens branschorganisation, den 22 november 2019.

Landsorganistaionen, LO, den 13 september 2019.

Shared Economy Sweden, den 9 oktober 2019.

Skatteverket, den 30 januari 2020.

Svenskt Näringsliv, den 2 oktober 2019.

Sveriges akademikers centralorganisation, Saco (via e-post).

TCO, den 9 september 2019.

Timbro, den 22 november 2019.

Transportarbetarförbundet, den 15 oktober 2019.

Unionen (fackförbundet), den 23 januari 2020.

Unionens arbetslöshetskassa, den 17 september 2019.

5.9 Seminarier

Handelshögskolan i Göteborg, den 22 oktober 2019.

IFAU – Gig-jobs: Stepping stones or dead ends? Adrian Adermon och Lena Hensvik, Uppsala den 24 april 2019.

SNS – Work in the Future: Vad krävs för att ställa om? Stockholm den 13 november 2019.

5.10 Webbällor

www.allabolag.se.

www.proff.se.

www.skatteverket.se.

www.pcgamer.se/2018/09/twitch-framgangsrika-streamers-och-inkomster-i-samarbete-med-svenskakasinon-se/, [hämtat 2019-11-21].

Airbnb: terms of service for european users, hämtat 2019-10-18

Bolt: användaravtal förare [hämtat 2019-10-18].

Budbee: jobbannons [hämtat 2019-10-18].

Care: allmänna villkor, hämtat från webbplats 2019-10-18.

Dogbuddy: användarvillkor Rover.com, hämtat 2019-10-18.

Etsy: terms of use, hämtat 2020-02-20

Fiverr: från faq, hämtat från webbplats 2019-10-18.

Flipkey: TripAdvisor Vacation Rentals terms, hämtat från webbplats 2019-10-18.

Foodora: jobbannons platsbanken, hämtat från platsbanken 2020-01-28

Freelancer: user agreement, hämtat från webbplats 2019-10-18.

Grannar.se: beskrivning från hemsidan app-jobs:
<https://www.appjobs.com/sv/stockholm/grannar#description> , hämtat från webbplats 2020-02-20

Grannsaker: Licensavtal för slutanvändare, hämtat 2020-02-20

HomeAway Sweden: hämtat från webbplats 2019-10-16.

Homestay: användaravtal för att skriva upp sig som uthyrare, hämtat från webbplats 2019-10-16.

Homii: användaravtal, hämtat från webbplats 2019-10-16.

Hyglo: användaravtal, hämtat från webbplats 2019-10-16.

Kerb: Terms & Conditions, hämtat från webbplats 2019-10-17.

Lime: Anställningskontrakt via pay salary, hämtat från webbplats 2019-10-18.

Mamaz social foods: terms and conditions, hämtat 2020-02-05

People per hour: terms and conditions, hämtat från webbplats 2019-10-18.

Petbacker: Terms of use, hämtat från webbplats 2019-10-18.

Preply: användaravtal, hämtat från webbplats 2019-10-17.

Qasa: användaravtal, hämtat från webbplats 2019-10-16.

Renthia: regler och villkor, hämtat från webbplats 2019-10-16.

Sailo: användaravtal, hämtat från webbplats 2019-10-17.

Shpock: användaravtal, hämtat från webbplats 2019-10-17.

Snappar: användaravtal, hämtat från webbplats 2019-10-18.

Taskrunner: användarvillkor, hämtat från webbplats 2019-10-18.

Tidyapp: användaravtal, hämtat från webbplats 2019-10-17.

Tidyapp: komplettering, hämtat från webbplats 2019-10-17.

Tiptapp: användarvillkor, hämtat från webbplats 2019-10-16.

Tours by local: Tour Guide Agreement, hämtat från webbplats 2019-10-16.

Triple: användaravtal, hämtat från webbplats 2019-10-16.

u2 guide: användaravtal, hämtat från webbplats 2019-10-18.

Uber eats: artikel om anställningsförhållande -
<https://www.breakit.se/artikel/7555/paysalary-fixar-lonerna-at-uber-eats-nu-vaxer-uppstickaren-i-snabb-takt> , hämtad 2020-02-13

Urb-it, att jobba som urber, hämtat 2019-10-18

Udemy: användaravtal, hämtat från webbplats 2019-10-16.

Vayable: user agreement, hämtat 2019-10-16

Wolt, hämtat från webbplats 2019-10-16

Woshapp: jobbbanners, hämtad från webbplats 2019-10-18

Vrbo: terms and conditions, hämtat från webbplats 2019-10-16

Yepstr: användaravtal, hämtat 2019-10-18

5.11 Övriga källor

Avtal för Bemanningsföretag 2017-05-01 – 2020-04-30.

Novus: Branschindikator för egenanställning 2017 (På uppdrag av Egenanställningsföretagens branschorganisation), 2018-04-09.

Overenskomst Mellem Hilfr ApS. Cvr. Nr.:37297267 og 3F Privat Service, Hotel og Restauration.

Presentation av Boeri et.al om ”Social protection for independent workers in the digital age” på European Conference of the Fondazione Rodolfo De Benedetti Pavia, den 26 maj 2018.

Bilaga 1 – Sammanställning av undersökta plattformar

	Plattformens namn	Vad krävs?	Anställningskontrakt/förhållande	Ersättningsmodell	Vem redovisar skatter och egenavgifter?	Förmedling/anställning (enligt plattform)
Leveranser av mat/varor/personer	Bolt	Egen bil	Nej	Taxa föreslås av förmedlare som tar förmedlingsavgift från	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Foodora	Viss utrustning tillhandahålls	Ja - behovsanställning*	Kombination fast lön - provision	Företaget står för skatter	Anställning
	Uber Eats	Viss utrustning tillhandahålls	Via egenanställningsföretag / enskild firma	Uppdragstagare nappar på körningar	Fakturera via egen firma eller egenanställningsbolag.	Oklart**
	Wolt	Viss utrustning tillhandahålls	Via egenanställningsföretag	Uppdragstagare nappar på körningar	Fakturera via egen firma eller egenanställningsbolag.	Anställning
	Budbee	Egen bil eller bil kan tillhandahållas	Via egenanställningsföretag	Man nappar på körningar	Egenanställningsföretaget står för detta	Oklart**
Frilans / uppdrag	Fiverr	Egen utrustning	Nej	Uppdragstagare lägger ut kostnadsförslag på uppdrag, sen förhandling	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Yepstr	Egen utrustning eller uppdragsgivarens beroende på uppdrag	Mot privatkund: Nej, Mot företagskund - via egenanställningsföretag	Privat: pengar direkt till användaren Företag: fast timpris som betalas till Yepstr - egenanställningsföretag betalar ut timlön till uppdragstagaren.	Privat: sköter det själv Företag: via egenanställningsföretag	Förmedling
	Taskrunner	Egen utrustning	Nej	Uppdragsgivare lägger bud som "runnern" får acceptera.	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	People per hour	Egen utrustning	Nej	Uppdragsgivare lägger ut uppdrag och uppdragstagarna nappar. Fast pris per uppdrag, levererad sak eller per timme	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Freelancer	Egen utrustning	Nej	Uppdragsgivarna lägger ut uppdrag - frilansarna nappar. Betalning går via plattformen	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Upwork	Egen utrustning	Nej	Uppdragsgivarna lägger ut uppdrag - frilansarna nappar	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Urb-it.com	Egen utrustning	Via egenanställningsföretag	Appen sätter priset.	Egenanställningsföretaget står för detta	
	TidyApp	Eget städmaterial	Via egenanställningsföretag	Kunden lägger ut uppdrag - städare nappar.	Egenanställningsföretaget står för detta	Förmedling
	Grannar.se	Egen utrustning	Nej	Betalning sköts direkt mellan aktörerna.	Användaren får själv ombesörja detta.	Annons
	Petbacker	Egen utrustning	Nej	Uppdragstagare lägger ut kostnadsförslag på uppdrag	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Dogbuddy	Egen utrustning	Nej	Uppdragstagare lägger ut kostnadsförslag på uppdrag	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Care	Egen utrustning	Nej	Uppdragstagare lägger ut sina erbjudanden - matchas mot uppdragsgivare	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Tipptapp	Egen utrustning	Nej	Uppdragsgivare lägger ut uppdrag med fast pris. Uppdragstagare nappar.	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
Hyra ut i andrahand	SnappCar	Egen bil	Nej	Betalning sker via förmedlaren som tar kommission.	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Kerb	Egen parkeringsplats	Nej	Betalning sker via förmedlaren som tar kommission.	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Airbnb	Egen bostad	Nej	Betalning mellan parterna sker via förmedlaren som tar kommission.	Användaren får själv ombesörja detta rörande egen inkomst	Förmedling
	HomeAway	Egen bostad	Nej	Betalning mellan parterna sker via förmedlaren som tar kommission.	Användaren får själv ombesörja detta rörande egen inkomst	Förmedling
	Flipkey	Egen bostad	Nej	Betalning mellan parterna sker via förmedlaren som tar kommission.	Användaren får själv ombesörja detta rörande egen inkomst	Förmedling

	Plattformens namn	Vad krävs?	Anställningskontrakt/förhållande	Ersättningsmodell	Vem redovisar skatter och egenavgifter?	Förmedling/anställning (enligt plattform)
Hyra ut i andrahand	Homestay	Egen bostad	Nej	Betalning mellan parterna sker via förmedlaren som tar kommission.	Användaren får själv ombesörja detta rörande egen inkomst	Förmedling
	Vrbo	Egen bostad	Nej	Betalning mellan parterna sker via förmedlaren som tar kommission.	Användaren får själv ombesörja detta rörande egen inkomst	Förmedling
	Renthia	Egen bostad	Nej	Betalning mellan parterna sker via förmedlaren som tar kommission.	Användaren får själv ombesörja detta rörande egen inkomst	Förmedling
	Qasa	Egen bostad	Nej	Betalning mellan parterna sker via förmedlaren som tar kommission.	Användaren får själv ombesörja detta rörande egen inkomst	Förmedling
	Homii	Egen bostad	Nej	Betalning mellan parterna sker via förmedlaren som tar kommission.	Användaren får själv ombesörja detta rörande egen inkomst	Förmedling
	Grannsaker	Egna prylar	Nej	Uthyrare lägger ut objekt - hyrare nappar - appen tar provision	Användaren får själv ombesörja detta	Förmedling
	Sailo	Egen båt	Nej	Betalning mellan parterna sker via förmedlaren som tar kommission.	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Hygglo.se	Egna prylar	Nej	Betalning mellan parterna sker via förmedlaren som tar kommission.	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
Försäljning av vara/tjänst	Shpock	Egna prylar som säljes	Nej	Säljaren lägger ut objekt, sätter pris - intresserade nappar	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Etsy	Egenskapade prylar/verk säljes	Nej	Säljaren lägger ut objekt, sätter pris - intresserade nappar	Användaren får själv ombesörja detta	Förmedling / betaltjänst
	Preply	Egen utrustning och material	Nej	Utbildare lägger ut kurs - tillgängliga tider samt pris/timme. Student nappar.	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Udemy	Egen utrustning	Nej	Utbildare lägger ut kurs - tillgängliga tider samt pris/timme. Student nappar.	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Vayable	Egen utrustning	Nej	Uppdragstagare lägger ut upplevelse - kunder nappar	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Triple	Egen utrustning	Nej	Uppdragstagare lägger ut upplevelse - kunder nappar	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Toursbylocal	Egen utrustning	Nej	Uppdragstagare lägger ut upplevelse - kunder nappar	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
	Mamaz Social foods	Egen utrustning	Nej	Uppdragstagare lägger ut upplevelse - kunder nappar	Användaren får själv ombesörja detta	Förmedling
	U2guide	Egen utrustning	Nej	Uppdragstagare lägger ut upplevelse - kunder nappar	Användaren får själv ombesörja detta.	Förmedling
Övrigt	Lime	Viss utrustning tillhandahålls	Via egenanställningsföretag	Betalt per insamlad, laddad och utplacerad sparkcykel.	Egenanställningsföretaget står för detta	Anställning
	Woshapp	Företaget står för material	Ja - behovsanställning*	Provisionsbaserat	Arbetsgivaren ombesörjer detta	Anställning
			* Behovsanställningarna kan även ha röra egenanställningsföretag inblandade	**Vi har inte kunnat bedöma vad företaget anser att uppdragstagarna har för roll mot företaget		

Bilaga 2 – Egenanställningsföretagens omsättning (i tkr)⁵⁵

Företag	2018	2017	2016	2015	2014
Frilans finans	975 598	861 553	993 171	365 316	262 692
Musek AB	831 234	914 482	951 288	1 163	1 811
Cool company	367 133	421 344	175 004	109 978	52 409
and Company (del av Interim Search)	134 469	77 699	44 407	4 972	1 614
Bolagskraft	31 040	35 550	42 860	27 943	39 782
Billfactory	20 299	US	US	US	US
Paidin24	19 678	5 887	743	US	US
Cansolo AB	13 467	4 269	US	US	US
SMartSe AB (ombildas till ekonomisk förening)	12 736	10 860	9 373	5 435	5 387
Essaem Grup AB (Sampoolen)	9 027	2 166	776	US	US
Sund Affärsbyrå	7 526	3 443	4 147	2 708	2 376
Gigger AB	7 180	497	116	0	US
Carlssons Nöje	7 031	5 041	5 180	5 332	3 321
BolagsBolaget AB	6 658	5 068	4 274	3 979	4 551
Interim kultur	6 050	4 559	2 601	2 816	3 481
Ama AB (All Music Agency)	5 872	5 441	5 367	6 336	6 766
Facturera	5 796	6 179	8 500	11 062	8 879
Svensk Artistfaktura	4 500	3 719	3 279	2 708	1 676
Teaterförbundets Service	4 409	4 875	5 131	4 363	4 682
Helpia AB	3 887	3 493	3 815	3 259	2 556
Aurenäv	3 759	2 614	2 245	2 260	151 619
Uppdragshuset i Väst	2 544	3 186	2 572	3 794	6 598
Cloffiz	2 085	1 827	2 535	2 393	2 183
Pay2me	1833	US	US	US	US
Frilansjobbarna i Norden AB	1 717	3 086	1 046	1 026	US
Borås New Business Consulting	1 316	851 646	404 022	339 429	955 370
Ditt bolag, Tactic	590	622	147	751	US
Jagab Gotland AB	581	53	55	301	0
addCompetence	416	370	711	820	868
Chamerion	111	16	35	72	97

⁵⁵ Observera att uppgifterna om egenanställningsföretag har inhämtas via några arbetslöshetskassor samt egna webbsökningar. Sammanställningen ska enbart ses som en indikation på omfattningen av egenanställningsföretagens verksamhet. Minskningen i omsättning mellan 2017 och 2018 beror främst på att uppgifterna för 2018 i lägre utsträckning är kompletta.

Företag	2018	2017	2016	2015	2014
Apparans	US	789 845	650 709	571 348	392 160
JBG Egen Anställning AB	US	1 935	3 300	7 051	2 913
Affärs & Idébyrå (ekonomisk förening)	US	1000			
Egna Affärer	US	69	72	1 632	4 221
Convoy (ekonomisk förening)	US	US	US	US	US
C Företaget (uppköpt)	US				
Herrevaden Konsult	US	US	US	7	100
Fendea (obs! holdingbolag)	US	US	US	US	US
Firmify (uppköpt)	US	US	US	US	US
Fria entreprenörer i Samverkan (ekonomisk förening)	US	US	US	US	US
Företagskompaniet	US	US	US	US	US
Jobbstället	US	0	US	US	US
Procur	US	0	0	0	US
Entreprenörbolaget	US	US	US	US	US
E2C	US	US	US	US	US
Doris & Balder	US	US	US	US	US
Kompetensia Utveckling	US	US	US	US	US
Mimo företag	US	US	US	US	US
UKKO (uppköpt)	US	US	US	US	US
Fapl	US	US	US	US	US
F-bolaget	US	US	US	US	US
Vårduppdrag Sverige AB	US	US	US	US	US
Nurse & Doc i Sverige AB	US	US	US	US	US
Acacia Finans AB (flera bolag)	US	US	US	US	US
5 Tjänster Egenanställning	US		US	US	US
Uppdragskonsulterna Sweden	US	US	US	US	US
Anlita, c/o Vägen ut! (ev. konkurs)	US	US	US	US	US
Trampolin Syd (Likvidation beslutad 2017-08-16)					
Eföretaget (konkurs avslutad 17 juli 2014)					
RMS Egenanställning AB (Likvidation beslutad 23 maj 2019)		0			
Jobba Lätt (Likvidation beslutad 2019-02-04)		0			
Summa	2 488 542	4 032 394	3 327 481	1 488 254	1 918 112

POSTADDRESS:
IAF
Box 210
641 22 Katrineholm

TELEFON: 0150 - 48 70 00
FAX: 0150 - 48 70 02
EPOST: iaf@iaf.se
WEBB: www.iaf.se

